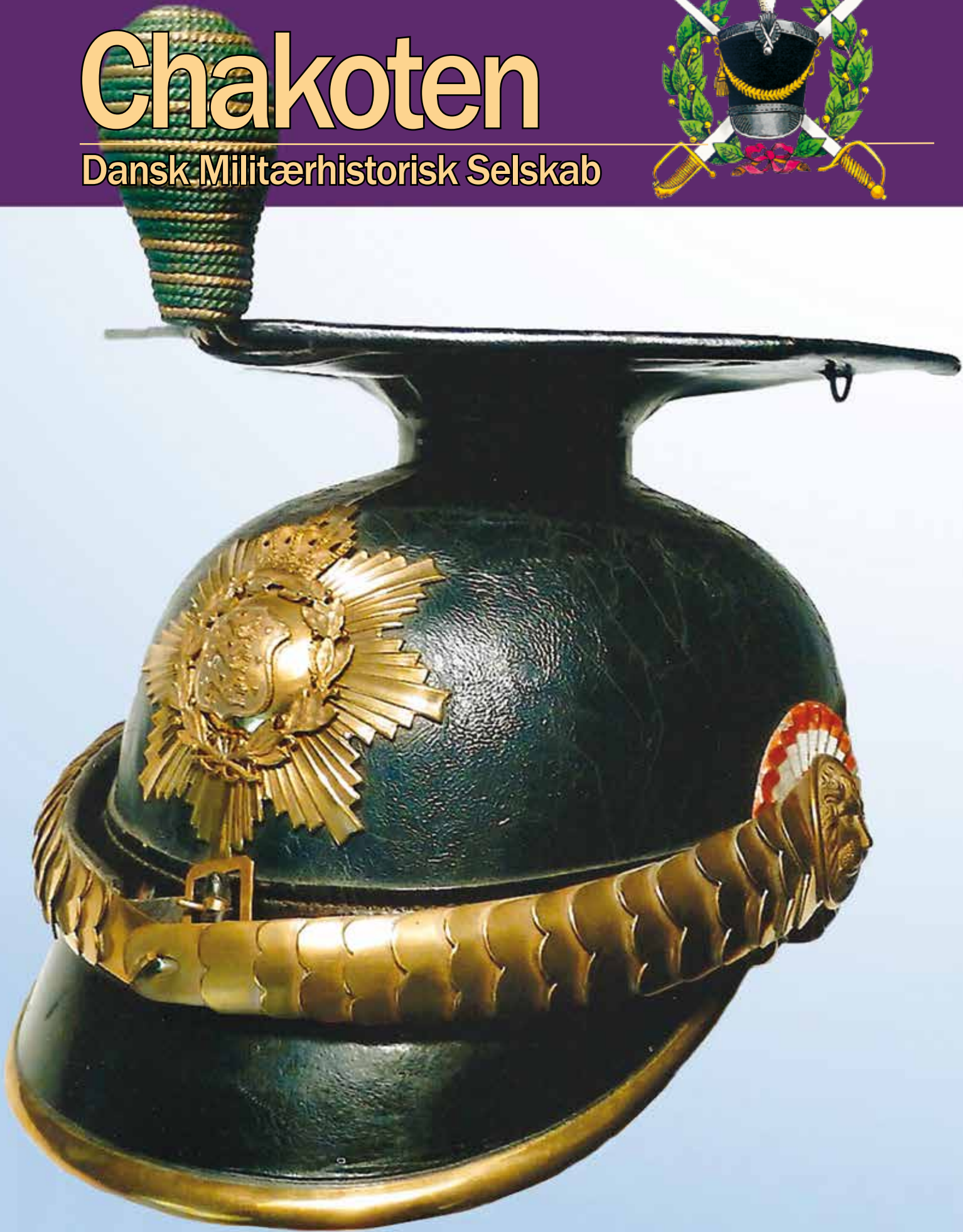

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

Mærkedage i 2013

Chakoten bringer i årets første nummer årets militærhistoriske runde mærkedage

450 år

31. juli 1563: Efter at en svensk flåde den 30. maj uden varsel havde overfaldet og kapret tre danske orlogsskibe ud for Bornholm, erklærede Frederik den 2. den 31. juli Sverige krig.

4. september: Elfsborg erobrede, og efter fem dages bombardement kapitulerede den vigtige svenske fæstning til Frederik den 2.

5. november: Mislykket svensk storm på Halmstad. Byens borgere og besætning under Poul Huitfeldt afsløgte et svensk stormangreb under Erik den 14.

9. november: Slaget ved Marekær. Frederik den 2. slog med en undsætningsstyrke til det belejrede Halmstad den svenske hær under Carl de Mornay og erobrede 30 kanoner.

400 år

20. januar 1613: Freden i Knæørød mellem Danmark og Sverige. Sverige frafaldt alle højhedskrav i Lapmarken og betalte Danmark en mio. daler i krigsskadeerstatning. Som pant beholdt Danmark fæstningen Elfsborg og byen Gøteborg.

300 år

16. maj 1713: Kapitulationen i Oldenworth ved Tønning. Magnus

Stenbock overgav sig med sin hær på 12.500 mand til Frederik den 4.

26. august: Landkadetakademiet oprettedes. Det blev senere til Landkadetkorpset, som blev nedlagt 1. oktober 1861.

250 år

7. december 1763: Det Danske Liv Regiment til Fods (senere Danske Livregiment) oprettedes.

200 år

5. januar 1813: Glückstadt kapitulerede. Kommandanten, generalmajor Czernikow, overgav sig efter kun tre ugers indeslutning og et par dages bombardement til den svenske general Boije.

25. august: Raketkorpset oprettedes. Det blev nedlagt 1. juli 1842, men genoprettedes 8. april 1848 og blev underlagt Artilleriet.

3. september: Frederik den 6. erklærede Sverige krig.

4. september: Rytterfægtningen ved Gadebusch. Under den dansk-franske hærstyrkes tilbagetrækning til stillingen ved Ratzeburg angreb russiske og hanseatiske kosakker arrieregarden ved Gadebusch, men blev drevet på flugt af 2. og 6. Husareskadron (senere Gardehusarregimentet).

4. september: Overfaldet ved Dassau i Mecklenburg. En dansk feltvagt af Holstenske Rytterregiment under ritmester Wedel-Wedelsborg overrumpledtes af en afdeling tyske husarer og ridende jægere.

Det Danske Livregiment til fods, oprettet 1763.

18. september: Træfningen ved Zarrentin i Mecklenburg.

26. september: Rytterkamp ved Gudow i Mecklenburg.

7. oktober: Træfningen ved Weisser Hirsch i Mecklenburg.

12. oktober: Rytterkampen ved Rosengarten.

21. oktober: Frederik den 6. erklærede Prøjsen og Rusland krig.

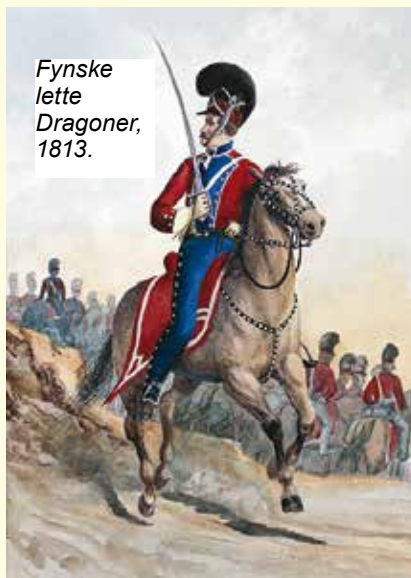
4. december: Kampen ved Boden. Under den danske hærstyrkes (Auxiliærkorpsets) tilbagetrækning fra Nordtyskland standsede general Lassons brigade med Slesvigske og Fynske Infanteriregiment og en eskadron af Fynske Regiment lette Dragoner for troppen af general Wallmodens tysk-russisk-svenske armekorps og drev den på flugt med et tab på over 100 døde og sårede og 33 fanger.

6. december: Rytterkampen ved Alt Rahlstedt.

7. december: Træfningen ved Bornhoved. En svensk rytterbrigade under general Skoldebrand rettede et overraskende angreb på den danske hærstyrkes bagtrop, men standsedes af ild fra batteriet Gerstenberg (senere 4. Artilleriafdelings 2. Bateria), hvorefter et modstød af Holstenske Infanteriregiment (senere Dronningens Livregiment) kastede svenskerne tilbage med følelige tab.

10. december: Slaget ved Sehested. Den danske hærstyrke på 10.000 mand (Auxiliærkorpset) under prins Frederik af Hessen fandt under tilbagetrækningen fra Nordtyskland vejen til Rendsborg spærret af en styrke på 10.000 mand af general Wallmodens tysk-russisk-svenske armekorps, men slog sig under en række glimrende udførte angreb igennem og kastede fjenden tilbage over Ejderen.

Kilde: "Hærens mærkedage" udgivet af Hærens Operative Kommando 2008.
Redaktion: Hærens Militærhistoriske Arbejder ved oberstløjtnant C.S. Volden.

Poul Brandt fortalte om opholdet i Theresienstadt. Foto: Finn Hillmose.

Theresienstadt set med barneøjne

Skræddermester Poul Brandt var syv år, da han i 1943 med sin familie blev sendt fra Danmark til KZ-lejren Theresienstadt. På januars velbesøgte medlemsmøde fortalte han levende og bevægende om perioden i koncentrationslejren nær Prag, der i dag er indrettet som museum og mindesmærke.

Poul Brandt fortalte om de forfærdende dage i oktober 1943, da hans familie forsøgte at flygte til Sverige fra jødefølgeslerne i Danmark. Familien bestod af hans far, mor og storesøster. Det lykkedes moderen og søsteren at undslippe, men faderen og den lille syvårige Poul blev fanget af danske nazister på vej til stranden på Amager og ført til Dagmarhus, derfra til Horserødlejren, inden de med tog blev fragtet til Theresienstadt. Her oplevede han med barnets øjne

koncentrationslejrens rædsler og den ydmygende behandling, han, faderen og lejrens øvrige fanger blev udsat for.

Theresienstadt var opført af kejser Josef den 2. i 1741 og havde oprindeligt plads til omkring 3.000 soldater, men under de sidste krigsår var der omkring 60.000 fanger. Poul Brandt fortalte om de forhold, nazisternes udnyttelse af lejrens rammer gav, som betød mangel på alt fra mad, personlig pleje og elektricitet til grundlæggende medicinsk pleje. Hertil kom nazisternes mishandling af fangerne, som i foredraget blev sat i perspektiv af skildringen af det besøg, repræsentanter for Røde Kors aflagde i lejren. Op til det fornemme besøg blev dele af lejren indrettet som en perfekt kulisser, der dækkede over skrækindjagende forhold for fangerne. Røde Kors opdagede dog intet og aflagde en positiv beretning om lejren ved hjemkomsten.

Poul Brandt afsluttede sit foredrag, der affødte en stor spørgelyst hos tilhørerne, med at vise en film om Theresienstadt.

HD

Tøjhusmuseet i nye klæder

■ Tøjhusmuseet er nu genåbnet med en ny, fast udstilling om 21 danske krige fra 1500 til i dag. Svenskekrigene, Englandskrigene, krigen i 1864 og Anden Verdenskrig er med, men det er også de nyeste krige – krigen i Afghanistan og i Irak – såvel som dem, der næsten gik i glemmebogen, f.eks. krigen mod Algier i 1769.

Udstillingen udgøres først og fremmest af 43 monterer, der står ned langs den 160 meter lange sal på museets første sal, og her følger man 21 udvalgte krige og konflikter fra 1500-tallet frem til Irak og Afghanistan-krigene.

En del af udstillingen udgøres af en i alt 120 meter lang LED-skærm, der sidder opdelt på hver anden montre. På skærmene vil der komme forskellige kunst-

neriske fortolkninger af alt fra faldne soldater til flyvende spyd og hjul, der triller ned langs siderne på montererne.

For besøgende med interesse for militærteknologi er der masser at gå på opdagelse i. Udvalg fra de gamle samlinger af våben udstilles i samlingsmontrer. Ud over mange hatte og hjelme er en 400 år gammel skibskanon af bronze et eksempel på, hvordan våben i gammel tid ikke bare skulle være effektive, men også se godt ud.

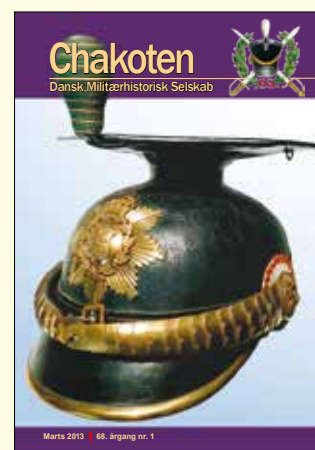
Udstillingen bliver således også en vandring over 500 års militærteknologisk udvikling, hvor man kan se, hvordan camouflagen og praktisk tænkning gradvist har afløst pomp og pragt hos dem, der udkæmpede Danmarks sag.

HD

Chakoten

INDHOLD

- 2** Militærhistoriske mærkedage 2013.
- 3** Siden sidst: Theresienstadt og Tøjhusmuseet.
- 4** Siden sidst. Julearrangementet 2012.
- 7** Siden sidst: Slaget om Royan.
- 8** Ivan M.C.S. Elsmark: Franske feltfaner i napoleonstiden.
- 15** Museum: Forsvarsmuseet på Bornholm.
- 16** Bert Hansen: Uniformer for Kongens Livjægerkorps efter Uniformsregulativ 1885.
- 22** Generalforsamling 2013.
- 24** Redaktøren orienterer.
- 25** Nye bøger.
- 26** Mødekalendar 2013.

Forsiden.
Chakot for underofficerer.
Se mere om uniformer for Kongens Livjægerkorps i Bert Hansens artikel side 16.
Foto: Bert Hansen.

Figurerne bedømmes af deltagerne inden der foretages afstemning.

Siden sidst ...

Julearrangementet 2012

Efter 10 år i Kastelet holdt vi for første gang julearrangement i de nye mødelokaler i Rødovregaard. Det foregik i det flotte og rummelige lokale med navnet "Loen", som er tilsluttet et velindrettet og velassorteret køkken

Mon ikke alle vi, 44 var vi vist, kan tilslutte os et medlem, som spontant udbød: "Det er ubetinget det bedste sted, vi har holdt julemøde". Ikke alene stedet men også smørrebrødet fra delikatesseafdelingen i Rødovrecentret slog tidligere tiders knap så spændende anretninger med mange længder.

Udover at rose faciliteterne er det vigtigt også at fremhæve den store indsats af Inge, Birgitte og Anne med at få arrangementet til at glide lydfrit over scenen. Selv om lydfrit måske ikke er det rigtige ord. Hældningen på den lumske opkørsel fra køkken til møderum medførte, at en del glas røg af vognen og gik i dørken med den velkendte lyd, som opstår, når mange glas knuses mod et stengulv. Så mange glas nåede vi ikke at knuse på de ti år i Kastelet. Også på andre succeskriterier, som vist de færreste i Selskabet normalt anvender, var julearrangementet en succes: I visse kredse bedømmes julearrangementets succes ud fra antallet af tilkaldte udrykningskøretøjer. Desværre kunne vi for første gang manifestere os, godt nok kun med en enkelt ambulance, da en deltager blev utilpas i varmen.

Med til at højne stemningen var des-

uden Claus Andersons datter, Nanna-Maria, som demonstrerede sine evner som pianist på "Loens" flygel og gennem aftenen spillede en række populære melodier og kendte julesalmer og sange og akkompagnerede Aksels festlige gendigtning af Højt fra træets grønne top. Opgjort lidt summarisk kan man vel sige, at 2012 var året hvor Chakoten fik en fane og en pianist. Lad os håbe at Nanna-Maria fremover vil bistå os med at skabe den særlige julehygge, som levende musik medvirker til. Kort sagt var der tale om et festligt julearrangement, som de erfarne arrangører Christian og Aksel som sædvanlig havde megen ære af. Har du fået lyst til at være med i år den 7. december, kan du allerede nu tilmelde dig og din familie ved at sende en e-mail til Aksel Willumsen. Du kan finde hans e-mailadresse i kolofonen bag i Chakoten.

Årskonkurrencen

Det centrale omdrejningspunkt ved vore julearrangementer er årskonkurrencen. Som det ses af oversigten på side 6, var der 35 genstande fordelt på de sædvanlige 6 kategorier med i konkurrencen. Der var 14 deltagere, der stillede op i konkurrencen, og da man gerne må stille op i flere kategorier og dermed udstille flere genstande, var det samlede antal udstillere i de forskellige kategorier i alt 24. Som sædvanligt var præmierne rødvin, og årets udgave var en udmærket italiensk af slagsen. Som det ligeledes fremgår af oversigten, er chancerne for at vinde julevin og hjembringe et af Christian Rauns flot designede diplomer

størst i de 3 kategorier "Legetøjsfigurer", "Dioramaer og opstillinger" og "Fra det hjemlige skatkammer", hvor det beskedne antal deltagere medfører, at det næsten ikke kan undgås at komme med på vinderlisten.

Vinderne

Som det fremgår af oversigt med vinderne af Chakotens julekonkurrence 2012, blev flere gamle traditioner brudt. 2012 var året, hvor hverken Svend Nielsen eller Claus Anderson var i stand til ►

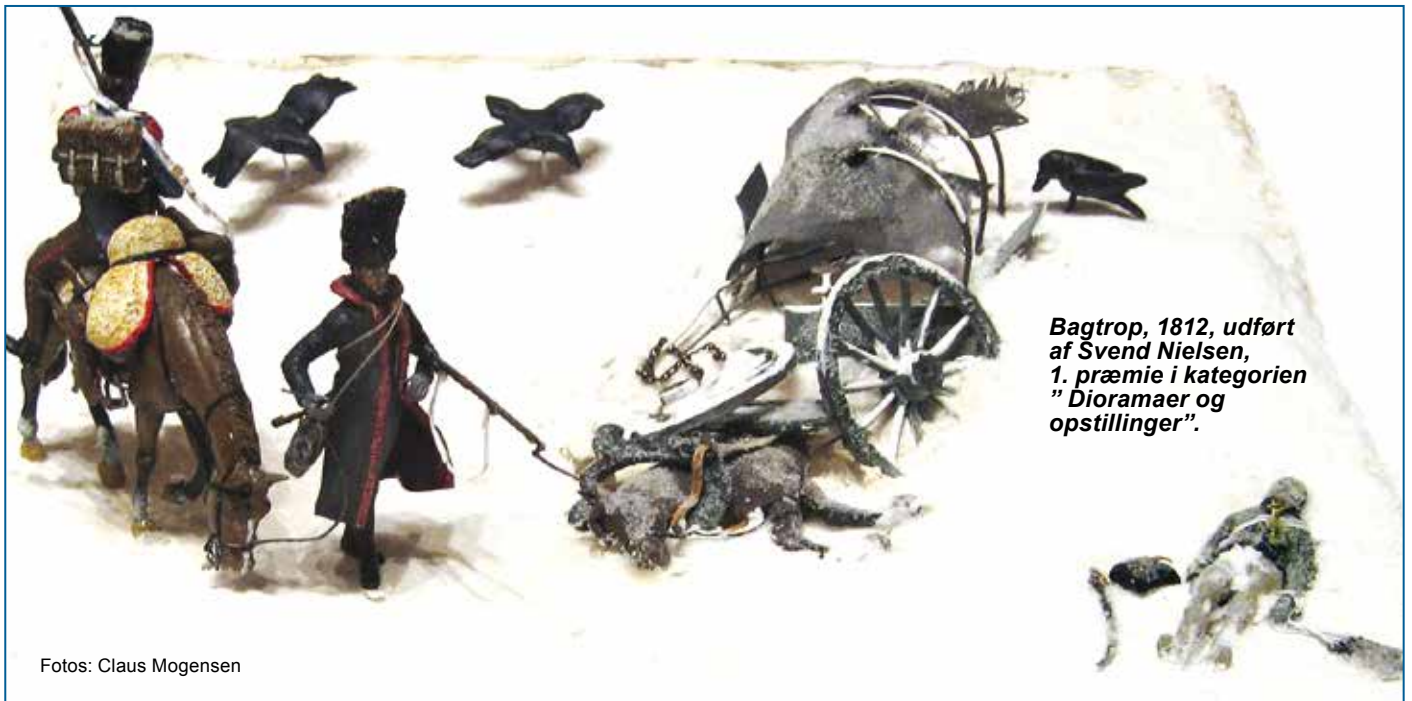
Legionær Mexico, udført af Christian Raun, 2. præmie i kategorien "Figurer under 65 mm".

Kejser Augustus, udført af Chr. Lygum.

In the summertime, udført af Svend Nielsen, 2. præmie i kategorien "Figurgrupper og vignetter".

Bagtrop, 1812, udført af Svend Nielsen, 1. præmie i kategorien "Dioramaer og opstillinger".

Fotos: Claus Mogensen

Povl Vendelboe de Løvenørn udført af John Winther Hansen.

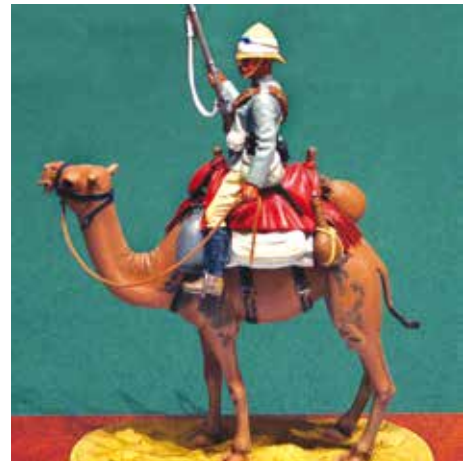
Louis Bruun de Villeret, adjutant hos Marskal Soult, udført af Mogens Damsø.

Gardesapør, 1810, udført af Svend Nielsen.

Murat, udført af Claus Anderson

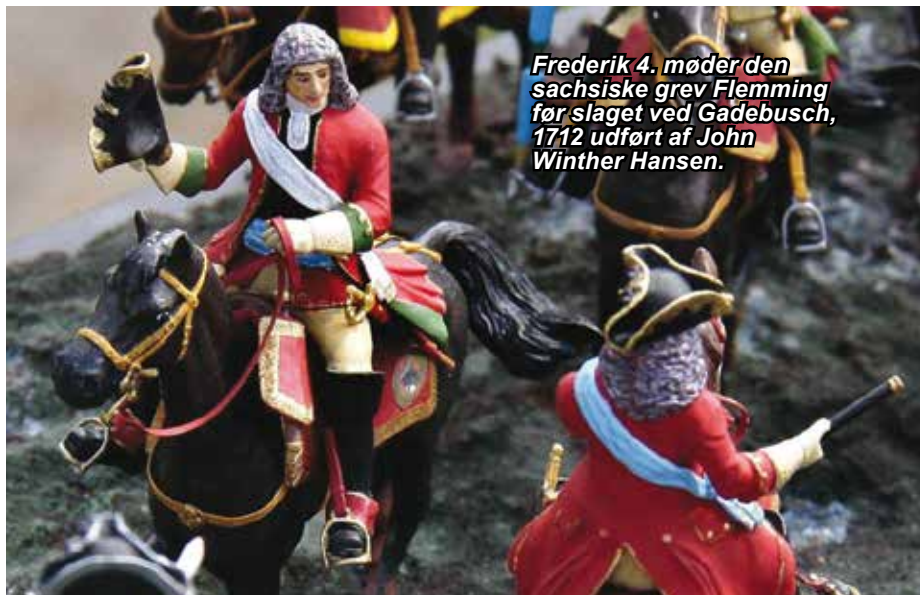

The Guard's Camel Regiment, 1885, udført af Hans Chr. Wolter. Førstepræmie i kategorien figurer over 65 mm.

Julearrangementet 2012

at hjemtage mere end 2 flasker rødvin. Hvis de var skuffede, bar de det pænt. Vor præsident fik også smilet frem, da det blev året, hvor han endelig kom på 1. pladsen i en af figurkategorierne med sin flotte figur: The Guard's Camel Regiment, 1885. Vi er bestemt ikke revnede med at spindesiden deltager i årskonkurrencen, så det var glædeligt at se Anne Sophie Lygum hjemtage en præmie for andet år i træk. Det var også glædeligt at se flere nye deltagere i konkurrencen, hvilket bl.a. førte til, at Finn Thorsen Hansen løb med en første plads i kategorien legetøjsfigurer. Det var en rigtig glad mand, der hentede sit diplom og sin rødvin. Netop kategorien "legetøjsfigurer" burde efter sin form appellere til flere medlemmer som en mellemstation, hvor man snuser til atmosfæren, inden man prøver kræfter med vore gode figurmalere. Lad os håbe, at der er flere, der har fået lyst til at være med til næste år. Kategorien "Best in show" blev vundet meget overlegent af John Winther Hansen med sit helt usædvanligt flotte diorama med Frederik 4., der møder den sachsiske general grev Flemming ved Gadebusch, 1712. Dioramaet blev anvendt som forsidebillede på Chakotens septemberudgave 2012, med undertitlen "Store Nordiske Krig og tiden derefter".

CM

Frederik 4. møder den sachsiske grev Flemming før slaget ved Gadebusch, 1712 udført af John Winther Hansen.

En tydelig tilfreds John Winther Hansen får overrakt Chakotens fornemme våbenskjold for sit "Best in show" diorama fra Slaget ved Gadebusch, 1712.

Spejderlejr, 1920, udført af Finn Thorsen Hansen, 1. præmie i kategorien "Legetøjsfigurer".

Oversigt over genstande og antal udstillere i de forskellige konkurrencekategorier

Konkurrencekategori	antal genstande	antal udstillere
Legetøjsfigurer	2	2
Enkeltfigurer/rytterfigurer under 65 mm	16	8
Enkeltfigurer/rytterfigurer over 65 mm	7	4
Figurgrupper/vignetter	4	4
Dioramaer og opstillinger	3	3
Fra det "hjemlige skatkammer"	3	3
I alt	35	24

Vindere af Chakotens årskonkurrence 2012

Best in Show

John Winther Hansen,
Slaget ved Gadebusch, 1712

Legetøjsfigurer

1. Finn Thorsen Hansen, Spejderlejr 1920
2. Christian Lygum, Dødningshusarer, Brigader

Figurer indtil 65 mm

1. Claus Anderson, Roman Legate
2. Christian Raun, Legionær med æsel
3. Mogens Damsø, Husarkaptajn, kongeriget Napoli

Figurer over 65 mm

1. Hans Christian Wolter, The Guard's Camel Regiment, 1885
2. Claus Anderson, Miles Christi
3. Christian Lygum, Niels Krabbe 1536

Figurgrupper, vignetter

1. John Sjöberg, Hellman provinsen, Afghanistan
2. Svend Nielsen, In the summertime
3. Anne Sophie Lygum, Hestehoveder

Dioramaer, opstillinger

1. Svend Nielsen, Bagtrop, 1812
2. John Winther Hansen, Slaget ved Gadebusch, 1712
3. Jørgen Koefoed Larsen, Krigsspil, 1848

Fra det hjemlige skatkammer

1. Christian Raun, Den tyske krydser, Blücher
2. Don Johansen, Engelske Napoleonske figurer
3. Aksel Willumsen, John Christmas Møller

Slaget ved Royan

Siden
sidst ...

Den 6. februar fortalte Svend E. Albrechtsen om slaget ved Royan. Svend Albrechtsen har en arkæologisk baggrund og en særlig interesse for krigshistorie. Han har medvirket i en kortlægning af de tyske WW2 Vestvolds anlæg til forsvar af Europas vestlige kystlinje fra Kirkenæs i Nord til den franske grænse til Spanien i syd.

Royan ligger i Frankrig på den nordlige side af Gironde-flodens udløb i den Biscayiske bugt. Fra 1850-erne og frem udviklede Royan sig til et mondænt bade- og feriested for pariserne. Knap 100 km oppe ad floden ligger storbyen Bordeaux. Begge sider af flodmundingen var forsynet med ældre franske forter med antikverede kanonbatterier fra 1880-erne, som udelukkende var indrettet til at forsvare søsiden. Tyskerne bombarderede forterne 19. og 20. juni 1940, og ved våbenstilstanden i Compiègne den 22. juni og besættelsen af en betydelig del af Frankrig blev de overtaget af tyskerne.

Efter den såkaldte Vestvolds ordre af 23.3.1942 fra det tyske hovedkvarter blev forterne udbygget betydeligt med de fra den jyske vestkyst så velkendte beton bunkers. Armeringen blev moderniseret og forterne indrettet til 360 graders forsvar med flere

Svend E. Albrechtsen fortalte om Slaget ved Royan.
Foto: Claus Mogensen.

forsvarslinjer. Festung Gironde, kunne dermed også imødegå angreb fra land-siden.

Der var gode relationer mellem tyskerne og franskmændene. Franske entreprenører byggede anlæggene, og der var ingen aktiv modstandsbevægelse i området.

Som krigen gik, blev fæstningen delt i to enheder med hver sin ledelse. Gironde Mündung Nord ved Royan og Gironde Mündung Süd ved Pointe de Grave. Fæstningerne fik lov at ligge som små lommer, medens de allierede befriede resten af Frankrig.

Byen udraderet

Om morgenen den 5. januar 1945 blev Royan bombet af 337 RAF Lancaster-bombefly, idet det var oplyst, at byen var affolket og kun indeholdt tyskere. Byen blev helt udraderet, og mere end 3000 civile var i byen. Omkring halvde-

len døde eller blev sårede. Der døde 47 tyskere. Skylden for denne fejlkommunikation tillægges sædvanligvis De Frie Franske. Først den 15. april, mere end 3 måneder senere, fulgte angrebet på fæstningerne, der blev udført af omkring 30.000 mand Frie Franske fra landsiden med amerikansk flådestøtte fra søsiden samt et betydeligt antal bombefly. Tyskerne forsvarede sig godt, og på trods af overmagten tog det 5 dage at nedkæmpe de to forter.

I dag er byen genopbygget og består derfor af helt nye huse. Byen blev efterfølgende dekoreret med æreslegionens storkors for sine lidelser, men indbyggerne var så forbitrede over den formålsløse og unødvendige bombing af civilbefolkningen, at man afslog at modtage ordenen. Det skulle efter sigende være første gang, at nogen har afslået at modtage decorationen. CM

En omfattende samling af billeder fra Treårskrigen og 1864 samt andre effekter udbydes til salg

Portrætter af officerer

Billedserierne:

erindringer fra den danske arme i Slesvig
krigen i Slesvig
scener fra livet i felten

andre krigsbilleder
tyske billeder
kort fra felttogene

desuden følgende effekter med militær tilknytning
gammelt, sandsynligvis tysk krigsspil
militære rescripter
frihedskæmperarmbind

billeder i ramme
bøger af ældre dato

Hvis det har interesse kan du sende mig en e-mail, så vil jeg sende specifere lister som en vedhæftet fil. Er du fortsat interesseret i nogle af effekterne, kan vi træffe aftale om en besigtigelse, så send mig derfor en e-mail med dit telefonnummer og hvornår du bedst træffes, og jeg vil så kontakte dig hurtigst muligt

E Thygesen

min e-mail er travs@mail.tele.dk

Introduktion

Kejserdømmets vexillogi er et omfattende og kompliceret emne, der til trods for hidtidig forskning fortsat rummer en del interessante lakuner. Medens de reglementerede faner har været behandlet i flere dybtgående studier og artikler¹, er kendskabet kun sporadisk til de såkaldte “fanions”², her oversat som “feltfaner” (eller for kavalleriet “feltstandarder”). Med “fanion” forstod man på den tid i Frankrig en mindre fane, som til feltbrug tjente som samlingsmærke, hovedsageligt for en bataljon.

Et problem, som man skal være opmærksom på, er den mulige uoverensstemmelse mellem dekretet og ordrer på den ene side, og de faktiske forhold ved hæren i felten på den anden. Ved imidlertid at citere nedskrevne kilder og sammenholde dem, med hvad der endnu eksisterer af autentiske genstande, kan man danne sig et vist billede (omend fragmentarisk) af spørgsmålet. Som den bekendte uniformsspecialist og storsamler Jean Brunon³ engang har skrevet: “Det er på grund af disse ureglementerede faner, hvor fri fantasi har rådet, at nogle overhovedet eksisterer endnu, thi de blev [af fjenden] betragtede som trofæer. Uden disse, hvor Napoleons ordre er blevet ignoreret, ville vor viden i dag være ubetydelig”.

For ikke at fortabe sig i periferiske detaljer, skal jeg her begrænse mig til feltfaner ved den regulære hær, uden at behandle de specielle korps udenfor linien, nationalgarden, provinsiale æresgarder og fremmedtropper i fransk tjeneste.

Oprindelse

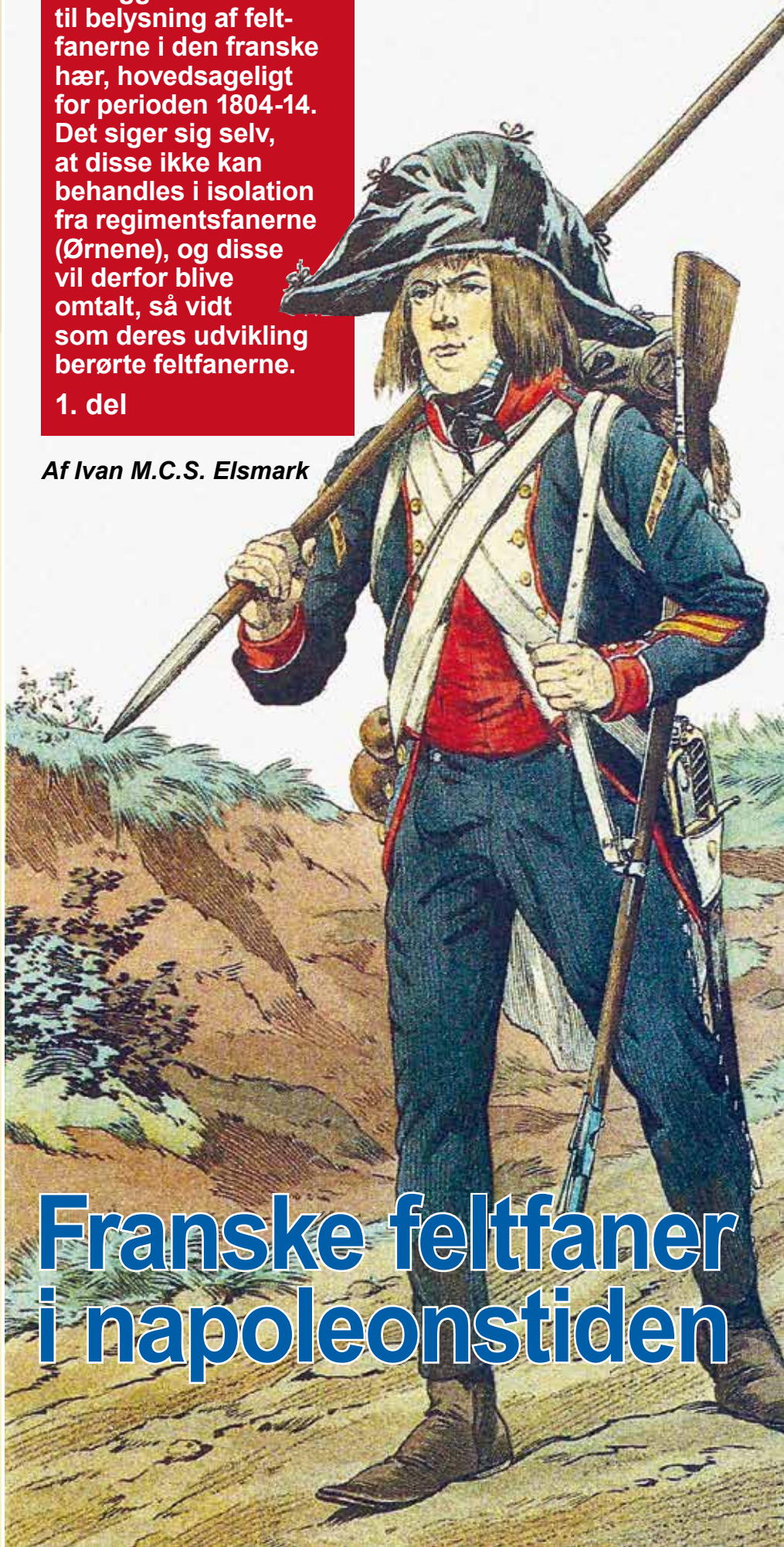
Feltfanerne (“fanions”) som afdelingsmærker, angives at være blevet indført i Frankrig i 1667, og anvendtes som kendemærke ved transport og placering af bagage⁴. I det attende århundrede benyttedes de som afdelingsmærker ved infanterikompagnier. Efter dekretet af 12. august 1788 skulle hver bataljon have 3 feltfaner, der især tjente som kvartermærker, uden at disse som sådan betragtedes som egentlige faner. De synes at være gået delvis ud af brug under republikkens mange krige, hvor hærkorpserne var i stadig bevægelse og tropperne kun kendte kantonnement eller lejr under den frie himmel. Omend ikke længere reglementerede, så forekom de fortsat, men vor viden derom er skuffende begrænset.

I Toulouse⁵ findes der imidlertid tre feltfaner fra 1797, som menes stammer fra den 32. halvbrigade⁶ ved den Italienske Hær. Halvbrigaden havde den 3. august 1796 vist særligt mod i kampen mod østrigerne, og blev rosende omtalt

Formålet med denne artikel er så vidt muligt at fremlægge, hvad der foreligger af materiale til belysning af feltfanerne i den franske hær, hovedsageligt for perioden 1804-14. Det siger sig selv, at disse ikke kan behandles i isolation fra regimentsfanerne (Ørne), og disse vil derfor blive omtalt, så vidt som deres udvikling berørte feltfanerne.

1. del

Af Ivan M.C.S. Elsmark

Franske feltfaner i napoleonstiden

af Bonaparte i dennes rapport til regeringen. Som følge deraf blev Bonapartes stolte ord indskrevet på de tre feltfaner: *"J'étois tranquille / La Brave 32me étoit la / Bataille de Lonnato"*. Fanedugen havde blå, hvide og røde horisontale striber med inskriptionen i det hvide midterfelt; format ca. 138 x 88 cm. Mærkværdigvis er de senere blevet syet sammen til et stykke, som O. Hollander⁷ har illustreret (fig. 1). En lignende udformning af dugen med forskelligt farvede striber findes for 2. Liniregiments feltfaner fra 1812, så det kan formodes, at det ikke var en ualmindelig forekomst.

Et andet eksempel er en feltfane fra 105. Halvbrigade, 2. bataljons 5. kompagni fra 1796-98 (se fig. 2) tegnet af JOB (Jacques Onfroy de Bréville), en rekonstruktion⁸ baseret på Médard Bonnarts memoirer⁹.

Franske fanetyper og deres betydning

For at forstå problematikken omkring feltfanerne, er det nødvendigt at betragte de forskellige franske fanetyper, deres definition, hierarki og brug. En vanskelighed, som har givet grund til en del misforståelser, var tidens noget obskure vexillogiske terminologi¹⁰. Med kejserdømmet indførtes nye faner¹¹ i forbindelse med skabelsen af en pseudo romersk-klassisk fanekult¹², hvor ørnen på fanestangen blev hovedelementet og symbol på rigets magt og ære, dets *"gloire"*. Disse nye faner fik den officielle betegnelse **"Ørne"** ("Aigles"), hvormed man forstod fanen i sin helhed, bestående af fanestangen med den forgyldte bronzeørn og reglementeret fanedug¹³, der alt efter omstændighederne kunne have form som en infanterifane, eller for kavaleriet og artilleriet, en estandard eller guidon (splitestandard). Den traditionelle fane, der endte i et spyd som fanespids, omtaltes fortsat som (korps-) **fane** ("drapeau"), en glose der, ligesom på dansk, samtidig er et generisk udtryk for såvel en komplet fane (fanestang og dug), såvel som selve dugen. Denne igen kunne på fransk omtales som "tablier", "pavillon", "enseigne", "bannière", "pavillon", "banderoles", "tablier", "étouffe". Ja, Napoleon selv havde svært ved at gøre sin hensigt klar, og skriver¹⁴ i desperation: "... le morceau de soie qui flotte" (det stykke silkedug som blaffer i vinden).

Rangsmæssigt lavere, og ikke betragtet som en egentlig fane, var **feltfanen** ("fanion"), der først fastlagdes i 1812-reglementet, selv om der var undtagelser, som nedenfor beskrevet. For at slutte denne oversigt skal kort omtales retningsfanen og kvartermærket. **Retningsfaner** ("fanions d'alignement") var almindelig ved infanteriet. De var små flag eller vimpler påsat en kort stang, som blev stukket ned i geværløbet¹⁵. Båret af en underofficer, tjente de hovedsagelig under eksercits til at holde retningen i kompagniet¹⁶. Desuden var der **kvartermærket** (lejrfanen), der enten kunne være et ensfarvet eller et trikolore flag ("pavillon"), påsat en stationær

flagstang til at veje over en kaserne, barak¹⁷ eller teltlejr. Napoleons eget telt havde et trikolore flag eller vimpel, ligesom på hans slot Tuileries i Paris.

I det følgende har jeg (med enkelte selvindlysende undtagelser) omtalt kejserrigets regulære fane ("Aigle") som **"Ørn"**, når det drejer sig om denne i dens helhed; andre reglementerede faner ("drapeaux") som **korpsfaner**, og "fanions" som **feltfaner**.

Ørne og korpsfaner 1804-1808

Dekretet af 4. december 1804, artikel 18, fastslog at "... korpsenes faner, estandarder og guidoner vil blive tildelt hver bataillon eller eskadron". Feltfaner omtaltes ikke deri. Næsten 900 Ørne blev overdraget garden, kavaleriet, linieinfanteriet, de lette tropper, artilleriet, trænet, gendarmeriet og visse korps og skoler. Nogle enheder udenfor linien¹⁸, som ikke fandtes værdige til at modtage en Ørn, tildeltes en korpsfane. Denne type fane (uden bronzeørn) havde en lavere status, men fanedugen var med samme mønster som Ørnens.

Regimenterne hægede om deres Ørne¹⁹; de var soldaternes stolthed og samlingsmærke, et udtryk for regimentets *esprit de corps* og æresfølelse. De havde Napoleons bevågenhed; deres tab en vanære for regimentet og nedkaldte hans vrede²⁰. Hæren havde således en mangfoldighed af faner, som imidlertid under krigsforhold viste sig at være en ulempe. Ikke blot bandt de godt mandskab til fanevagten; taktisk kunne de være en gene, ikke blot for det lette kavaleri, som gjorde opklaringsstjeneste, men også for blækere og styrker, der kæmpede i spredt formation, var detacherede eller reducerede ved tab. For regimentscheferne kunne forsvaret af Ørnene således blive

Fig. 2. 105. Halvbrigade, 1796. Efter tegning af JOB.

Fig. 1. 32. Halvbrigades feltfaner (sammensyet) fra 1797. Tegning efter O. Hollander.

Franske feltfaner i napoleonstiden

en alvorlig bekymring og nogle valgte derfor at sende fanerne tilbage i sikkerhed ved depoterne²¹. Også Napoleon var opmærksom derpå, og fra 1806 formindskede han gradvist Ørnenes antal ved felthæren. Dette skete først for kavaleriet og derpå for infanteriet og andre korps, men usystematisk, da hæren fortsat var i aktiv felttjeneste og spredt over store afstande. Som et resultat kom der til at herske et sandt virvar, indtil kejseren ved 1812-reglementet fastsatte nye regler for Ørne og feltfaner (som under feltforhold i realiteten også lod sig forbigå!).

Napoleon havde i 1804 fastlagt, at "skulle et regiment under krigsforhold miste sin fane, ville det kun modtage en ny, hvis det ikke selv var skyld deri. Afdelinger, som havde vist forsømmelse og manglende mod, ville ikke modtage en ny af Kejseren". Som general Andolenko²² har påpeget, så var det udelukkende de officielle faner, det vil sige de, som var overrakt af statsoverhovedet [kejseren], der kunne betragtes som krigstrofæer. Nationale flag, faner skænkede af andre personer eller som korpset selv havde ladet fremstille, kvartermærker, retnings-, lejr- og feltfaner m.v., ligegyldig af hvilken art, var det ikke. (I hvert fald set fra fransk side!)²³.

Som følge af begivenhederne under felttogene 1805-07 besluttede kejseren at reducere antallet af Ørne ved Storarmeen. Allerede den 25. september 1806 befalede generalstabschefen, marskal Berthier, at de ved Storarmeen stående husar- og jægerregimenter skulle sende deres Ørne tilbage til hovedkvarteret, og at dragonerne kunne kun bevare én Ørn ved regimentet og skulle returnere de øvrige til depoterne. En undtagelse var kyrasserer og kabinerer som måtte beholde deres tre Ørne ved regimentet. Ved dagsbefaling af 27. marts 1807 beordredes endvidere, at de lette infanteriregimenter skulle sende deres Ørne tilbage til depoterne. Den 18. februar 1808 dekreterede²⁴ Kejseren: "Hvert regiment skal have en Ørn; denne skal altid være, hvor der er flest bataljoner i felten (art. 17). Hver bataljon i felten skal have en feltfane (felttegn, "enseigne") båret af en underofficer fra et af kompagnierne" (art. 18). Kun linieregimenterne skal have Ørne (art. 19)".

1808-dekretet ændredes således bestemmelserne fra 1804. Spørgsmålet var, hvilket samlingsmærke skulle bataljonerne have i stedet for de Ørne, som var blevet afleveret til depoterne? Napoleon synes at have haft i tankerne den romerske hærs legioner med deres *Aquila*, og

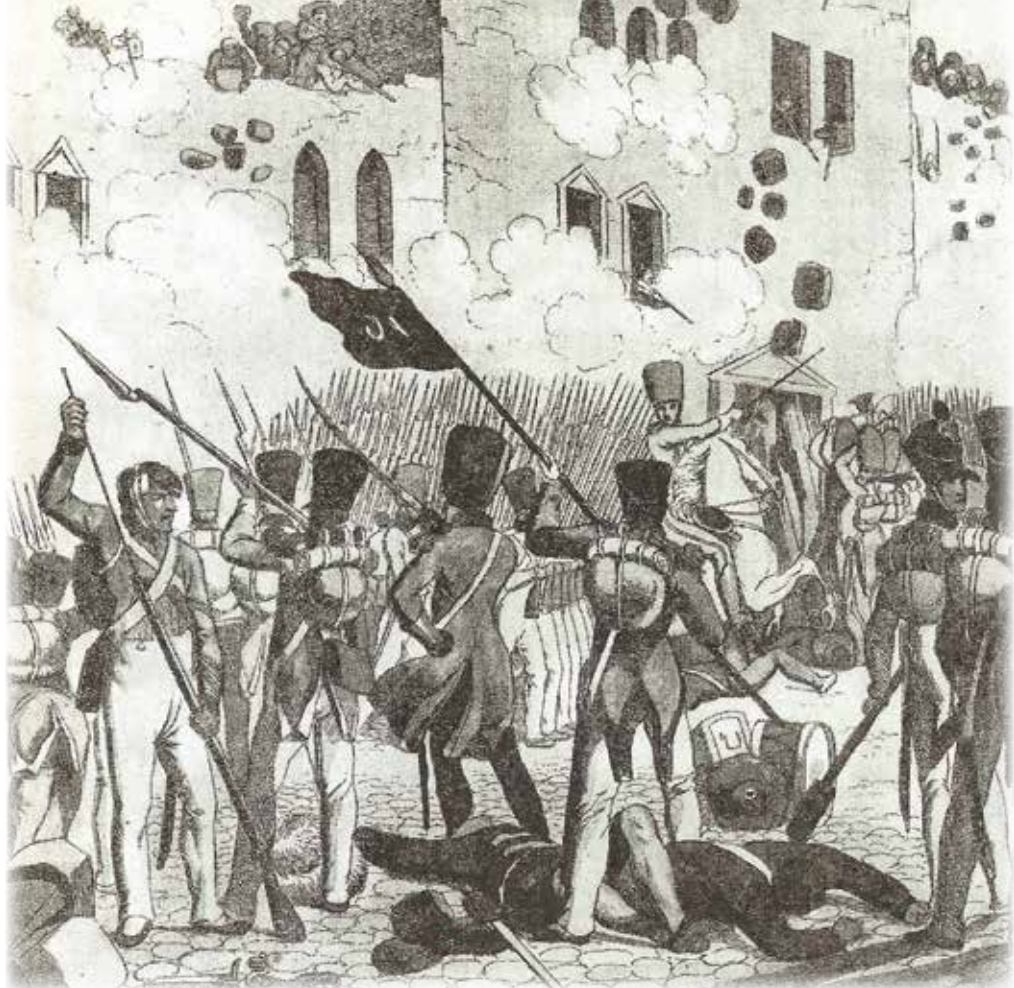

Fig. 3. Formodentligt 16. Lette Regiment under stormen på Saragossa 1809. Samtidig litografi i privat samling.

kohorterne²⁵ med deres *Signum*, som han sammenlignede med regimenter og bataljoner. Efter denne tankegang skulle infanteriet i princippet kun have ret til én Ørn pr. regiment, medens de enkelte bataljoner blot skulle føre den mindre betydningsfulde feltfane (fanion) som samlingsmærke²⁶.

Ud fra ordlyden af 1808-dekretet kunne det antages, at det lette infanteri havde mistet retten til i felten at føre en Ørn ved regimentet. Cheferne for disse følte sig med rette diskriminerede. En forskelsbehandling havde dog ikke været Napoleons hensigt²⁷, og for at bringe klarhed udstedte krigsministeren den 1. august et cirkulære, hvori en kejserlig befaling bekendgjorde, at også de lette regimenter skulle bevare én Ørn ved regimentet²⁸. Noget forbavsende er, at andre korps ikke følte sig berørt af nyordningen, og følgelig beholdt alle deres Ørne efter det oprindelige 1804-dekret.

Planer om nye Ørne og feltfaner 1808-1811

Spørgsmålet om ændringer af Ørnenes fanedug²⁹ og de planlagte feltfaner omtalt i 1808 dekretet; artikel 18 (se ovenfor) blev genstand for forskellige ministerielle forestillinger. Den 9. marts 1808 forelå et forslag, hvorefter

feltfanerne skulle have en fanestang med bronzespids, fanebånd og fanedug i størrelsen 129 x 129 cm. En model blev bestilt hos firmaet Madame Chaliot³⁰, og prisen blev angivet at være 230 Frs for dug og futtler og 225 Frs for fanebånd (mere end dobbelt så meget, som Ørnen havde kostet!). Den 8. juli blev projektet forelagt kejseren, som hverken var tilfreds med udformningen, der ikke reflekterede hans tankegang, og dertil unødvendig kostbar på en tid han tilstræbte besparelser. Tiden gik - et nyt forslag blev udarbejdet og forelagt Napoleon af general Jean Dejean. Denne foreslog en kortere fanestang med en simpel fanespids med en lille udstanset ørn, en fanedug $\frac{1}{3}$ reduceret og undladelse af fanebånd og kvaster. Også dette udkast skuffede kejserens forventninger, og som en midlertidig løsning gav han den 8. april 1809 følgende ordre³¹ til generalstabschefen marskal Berthier: "Jeg bifalder, at korpserne returnerer deres Ørne til Frankrig med undtagelse af én, som de skal beholde. Indtil de modtager deres feltfaner kan det tillades dem at lade fremstille ganske simple faner til bataljonerne uden nogen devise og med dugen i en tredjedel af størrelsen af de hidtidige³². Formålet med disse er, at de skal tjene som samlingspunkt; de skal ikke have nogen bronzedekoration og blot føre regimentets og bataljonens nummer. Min hensigt er, at jeg vil lade

fremstille nogle meget smukke feltfaner, som jeg personligt vil overrække, så snart det er muligt”.

Denne tekst, dikteret to dage inden åbningen af felttoget mod Østrig, løste ikke spørgsmålet om de planlagte feltfaner, og på dette tidspunkt var mange regimenter på march medbringende mere end én Ørn. I en note af 20. oktober til krigsministeren Henry Clarke, hertug af Feltre, vender Napoleon tilbage til sagen, men hans syn har ændret sig noget. Han skriver således: “Med hensyn til feltfanerne skal der bestemmes en model med fire farver for hver af de fire bataljoner. Disse feltfaner vil ikke blive uddelte af mig, og man skal ikke tillægge dem nogen betydning”. Den 30. oktober 1811 besvarer krigsministeren en forespørgsel fra hæren med, at man måtte vente “indtil den tid, hvor han [Napoleon] personligt kan uddele disse, som han har til hensigt at lade fremstille”.

Udviklingen indtil 1812 Reglementet

Deponeringen af bataljernes Ørne, uden at nye feltfaner var blevet approberede, rejste spørgsmålet, hvordan man skulle forholde sig ved regimenterne. Rådspurgt med hensyn til de regimenter, der var udkommanderede til at deltage i felttoget i Spanien og Portugal, svarede Napoleon den 12. juni 1808, at indtil udleveringen af de nye feltfaner kunne finde sted, “skulle Ørnen føres af 1. bataljon, Ørnen ved 2. bataljon forblive ved 2. bataljon. Hvis den 3. bataljon var ved felthæren, skulle den beholde sin Ørn, hvis ikke, skulle denne overgå til den 4. bataljon, hvis en sådan var ved hæren”. Antageligt har kejseren fundet det uheldigt at fratage bataljonerne deres Ørne ved åbningen af felttoget, hvis længde og alvorlige konsekvenser han næppe havde forudset. Denne ordre betød, at *status quo* bevaredes for de franske tropper på Den iberiske Halvø.

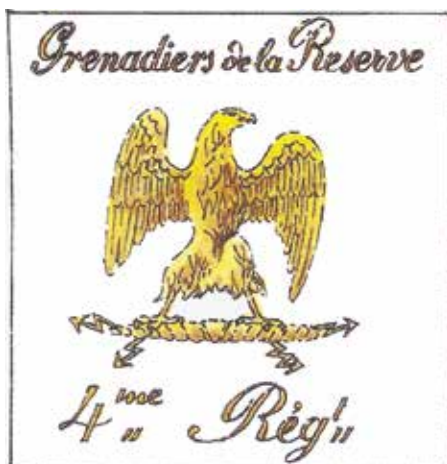

Fig. 4. Feltfane fra Grenadiers de la Réserve 4. Regiment, 1805-06. Avers.

Der var således regimenter, der havde én Ørn for hver bataljon, de der kun havde én Ørn, og de der ikke længere havde nogen. Antageligt har nogle af bataljonerne uden fane anlagt sig en feltfane efter eget forgodtbefindende. Der findes et samtidigt stik fra stormen på Saragossa i februar 1809, hvor man ser en feltfane med nummeret 16 på en lang fanestang (fig. 3). Hvis man antager som hypotese, at billedet er rimeligt korrekt, drejer det sig om det 16. Lette regiment, som ganske vist havde haft to Ørne, men begge var blevet deponerede i Paris i 1808 inden regimentets udmarch. Bemærk, at feltfanen i billedet kan minde om den i 1812 reglementerede model, bortset for tilføjelsen af regimentets nummer.

Med hensyn til felthæren i andre dele af Europa, så var forholdet det, at selv om nogle regimentchefer havde efterfulgt dekretet af 18. februar 1808 og kun bevaret én Ørn, så var der en del, som indtil videre beholdt alle deres ved bataljonerne³³. Ordre og kontraordre fra både kejseren, ministerierne og generalstaben havde skabt en forvirring, som først ved bestemmelserne fra 1811-12 bragte nogen orden i forholdene.

Approberede feltfaner før 1812

Feltfanens formål var som angivet at tjene som samlingspunkt for en bataljon, eskadron eller anden mindre enhed. Medens der i princippet ikke skulle være reglementerede feltfaner i hæren før 1812, så var der dog undtagelser, hvor de *ad hoc* blev approberede under særlige omstændigheder.

Fig. 5. 4. Halvbrigade, 1. bataljons feltfane, 1809. Grenadiers et Voltigeurs réunis, også kaldet Oudinots Grenaderer.

Interessant er feltfanerne ved det midlertidigt oprettede grenaderkorps, “Grenadiers de la Réserve”. Det bestod i 1804 af 12 bataljoner af detacherede elitetropper, formerede i 6 provisoriske regimenter; i 1805 reduceret til 5. Disse havde hverken Ørn eller korpsfane, men fik derimod tilladelse til at føre en feltfane. Vi kender den fra 4. regiment³⁴ (se fig. 4), som bestod af en hvid silkedug, 46 x 46 cm, i hvis centrum var påmalet en ørn i guld og øverst ordene “Grenadiers de la Reserve” og nederst “4me Rég”. Korpset blev opløst den 1. juli 1806.

Den 21. oktober 1806 blev korpset imidlertid genoprettet som “Grenadiers et Voltigeurs réunis”; men navnet ændredes i marts 1807 til “Grenadiers de la Reserve” (også kaldet “Oudinots Grenaderer”). Det bestod først af 7, derefter 8 regimenter. Napoleon havde befalet, at “til hver bataljon ved Oudinots korps skal der fremstilles en lille feltfane, bestående af simpelt stof i trikolorens farver med halvbrigadens (d.v.s. regimentets) nummer på den ene side og bataljonens nummer på den anden...”. En af disse faner fra 1809 blev erobret af østrigerne ved Ebelsberg den 3. maj 1809; den findes nu på Rådhusmuseet i Wien. Dugen i uldstof er 127 x 78 cm med tre horisontale striber, - henholdsvis rød, hvid og blå. Avers, i det hvide felt står med udskårne bogstaver³⁵ “4Br 1 Ba” (se fig. 5.). Fanedugen er noget primitiv, kun beskrevet på avers, men intet på revers, antageligt fremstillet i al hast ved regimentet.

Videre skal omtales de provisoriske infanteriregimenter i Spanien, som fik en “guidon” (en splitfane). Ifølge en skrivelse³⁶ i 1808 fra marskal Murat til marskal Moncey, skulle der gives “hvert regiment en guidon af en lignende model som grenaderregimenterne (Oudinots grenaderer)”. Disse blev følgelig udleveret i juni samme år, men deres udformning er ubekendt. En af disse blev erobret af englænderne og ført til London, men er desværre siden forsvundet. Disse guidons kan sidestilles med de approberede feltfaner, og måske er den splitfane, der forekommer i Berkas billede (se nedenfor fig. 6), et eksempel derpå?

Eksempler på ureglementerede feltfaner før 1812

Ureglementerede feltfanerne blev i praksis tolereret, da de havde en praktisk og moralsk betydning for tropperne. Anlagt efter lokalt forgodtbefindende og betalt af regimentskassen, florerede de således uden krigsministeriets viden og approbation. Deres udseende var ofte ▶

Franske feltfaner i napoleonstiden

genstand for fri fantasi, som det fremgår af nedenstående eksempler.

- En planche tegnet af J. Berka³⁷ og udgivet i Prag ca. 1808-10. viser en grenader fra en uidentificeret infanteriafdeling med en rød splitfane (eller guidon) bestrøet med hvide granater og med hvid kantning (se fig. 6), og det er ikke usandsynligt, at der har været andre regimenter på den tid med lignende feltfaner, men autentisk dokumentation mangler.

- Et andet eksempel er en interessant feltfane fra et artillerikompani, nu i Musée de l'Armée i Paris³⁸. Den har tre horisontale striber, grøn, rød og blå med en hvid (i sølv?) omkantning, i centrum et kronet "N" og nederst en kanon, i de øverste to hjørner et jægerhorn og i de nederste en granat; den antages at stamme fra en periode før 1812. Desværre er den meget falmet og lader sig desværre ikke gengive her. Artilleriregimenterne havde ganske vist modtaget Ørne i 1804, men de var ved depoterne. Som general Hulot skriver³⁹ i sine erindringer: "... under krigsforhold detacherer artilleriregimenterne deres kompagnier til krigsskuepladserne, medens skolerne og fanerne forbliver i depoterne". Det er således ikke underligt, at der har været afdelinger, der har ladet fremstille egne feltfaner, omend ingen andre synes at være bevaret til vor tid.

- Fra det 2. Linierement kendes fem feltfaner, som regimentet mistede under tilbagetoget ved Vilkovisk i december 1812, hvorefter de senere blev ophængt som trofæer i Vor Frues Kirke i Kazan⁴⁰. Det drejede sig om fanerne fra den 1, 2, 3, 4 og 6 bataljon (den 5. var ved depotbataljonen), som var blevet taget sammen med det efterladte træ. Dugen er rød og blå i størrelsen 94 x 78 cm, beskrevet med regiments- og bataljonsnummer, og hver fane er forskellig med vertikale eller horisontale striber (se fig. 7). En specialist, Rigo⁴¹, mener, at der for 3. og 6. bataljon skulle have eksisteret røde fanebånd med en kronet ørn i guld. Disse feltfaner følger ikke 1812-reglementet og det må antages, at regimentet lod dem fremstille som erstatning for dets Ørn, der i 1809 var blevet ødelagt. Den erstattedes i 1812 med en ny Ørn, som regimentet bragte med til Rusland og førte sikkert tilbage igen.

- Om det 7. Lette regiment ved vi, at det havde fem feltfaner, som gik tabt i Rusland, oktober-november 1812. Mønsteret var det kendte rhombeformede og

Fig. 7. Linierements 3. bataljon, ca. 1810-12. En af de fem feltfaner bevaret i Rusland.

i det hvide midterfelt var en gul, kronet ørn, hvorunder bataljonens nummer var indskrevet. De trekantede hjørnefelter var blå og røde med hvide jægerhorn og tallet "7" (se fig. 8). De kan ikke med bestemthed dateres, men stammer formodentlig fra 1810-11, fra en periode hvor regimentets Ørn var i depot, hvilket også ville forklare, hvorfor 1. bataljon havde en feltfane. Andolenko skriver⁴², at 1. og 2. bataljons feltfaner blev erobret af kosakker i oktober 1812, at den 3. bataljon erobredes kort tid efter sammen med tre kanoner, og at russiske dragoner (eller kosakker) tog de sidste fra 4. og 6. bataljon i december 1812. Fanerne blev senere ophængt i Vor Frues Kirke i Kazan.

Regimentet havde i 1812 medbragt sin Ørn., som trods store tab blev tappert forsvaret og hjemført, selv om (som kaptajn Bertrand fortæller⁴³) fanedugen var i laser og Ørnens ene vinge var bortskudt.

- Er lignende eksempel på det rhombeformede mønster angives for feltfanen fra det 8. Linierements 4. bataljon. Det havde et hvidt, rudeformet center med regimentets og bataljonens nummer indskrevet med guldbogstaver; hjørnerne var skiftevis blå og røde. Den skulle være fra 1809 og Bucquoy⁴⁴ viser den i en tegning (fra 1913, uden kildeangivelse), og Vincent Bourgeot⁴⁵ mener, at den nu er opbevaret i Rusland.

Gardemarininen

Et særligt bemærkelsesværdigt tilfælde er en feltfane fra Gardemarininen (*Le Bataillon des Marines de la Garde Impériale*)⁴⁶. Dette korps blev oprettet i 1803 og modtog en Ørn i september-oktober 1805, men den forblev i depotet i Paris under Austerlitz-felttoget samme år. Bataljonen deltog også i 1806-07 kampagnen og kampen mod Sverige på

Fig. 6. Grenader med feltfane ca. 1808-10. Samtidigt stik af J. Berka, Prag.

Rygen. Den 30. august 1807 blev den beordret til Hamburg, hvor den forblev den indtil slutningen af året, hvorpå den vendte tilbage til Paris, for så i februar 1808 at marchere mod Spanien.

Det er fra opholdet i Hamburg i 1807, at vi har Christof Suhrs samtidige litografi⁴⁷ af en noget forbavsende fane (fig. 9, side 14). Som vist på billedet bestod den af en blå fanestang med en bronzeørn på spidsen, men i stedet for den

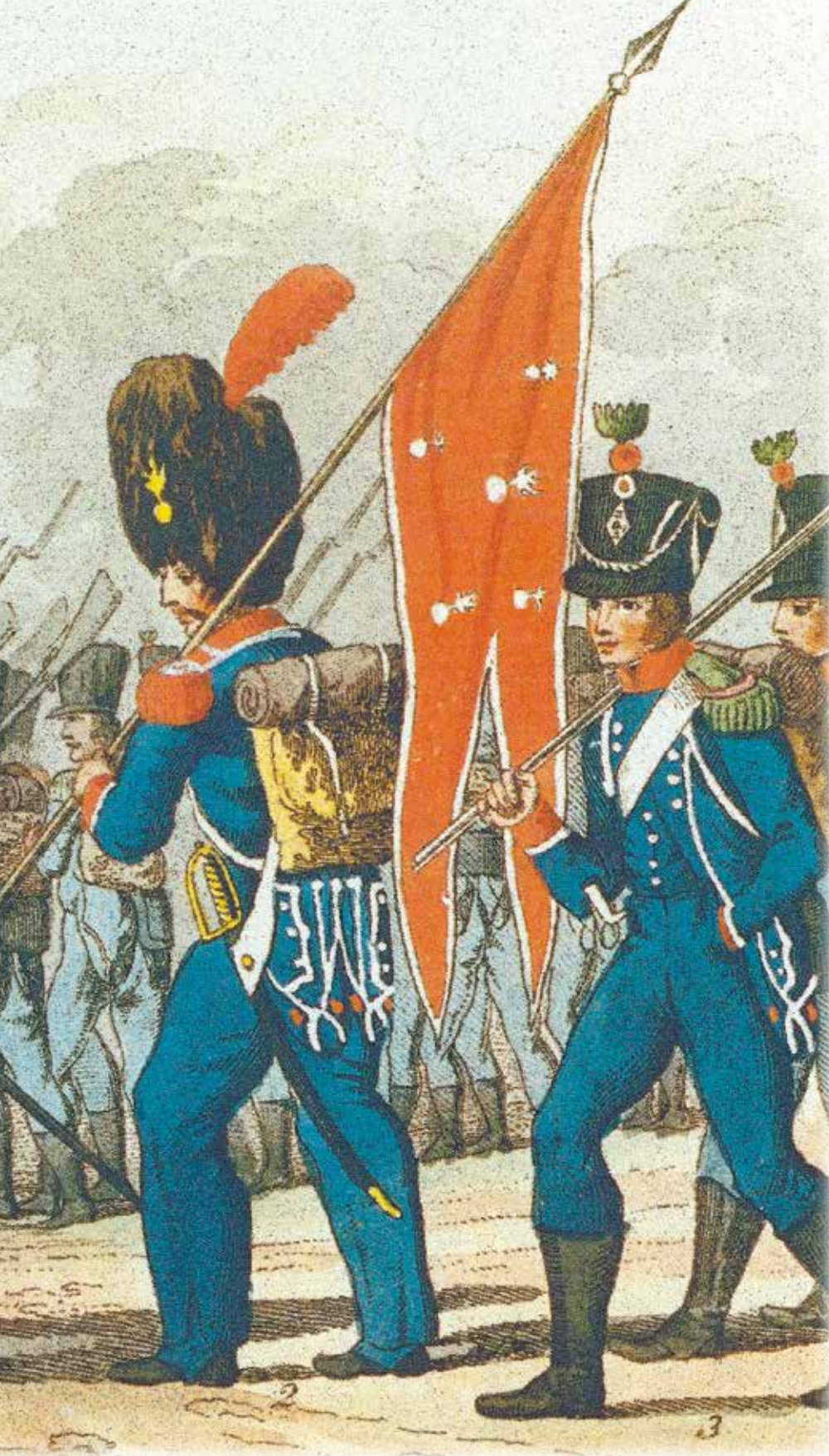

Fig. 8. Feltfane fra 7. Lette Regiments 4. bataljon, ca. 1810-11.

at være omtalt i dokumenter eller erindringer. Kunne det være en Ørn, hvor man havde udskiftet fanedugen med en selvkomponeret feltfane? Hvis man tager billedet bogstaveligt, må det antages, at kunstneren har set en ørnefigur på fanestangen. Rigo hælder til den teori, at det kunne dreje sig om en udstanset ørn (som de, der var på chakoter), og afviser bestemt, at det skulle være den reglementerede bronzørn. Dette er naturligvis muligt, men jeg er mere tilbøjelig til at antage, at feltfanen har haft et almindeligt fanespyd, og det her drejer sig om en tegnefejl. Suhr noterede på stedet, hvad han havde set, og han har formodentligt blot skitseret eller nedskrevet uniformerne og fanedugen. Senere, da han færdiggjorde billedet, har han som forlæg benyttet tegninger fra andre regiments faner med ørne⁴⁹, uden at blive sin fejltagelse bevist. Man kan spekulere i det uendelige! - Gardemarinens fane forbliver enigmatiske.

Noter

1 Blandt de betydeligste forskere O. Hollander, E. Fraser, J. Regnault, S. Andolenko, J. Brunon, P. Charrié og A. Rigondaud (alias Rigo). Se også mine tidligere artikler "Kejserdømmets første Ørne" i Chakoten, nr. 4, 2004 og "Laurbærkronede Ørne" i Chakoten nr. 1, 2008.

2 Det franske ord "fanion" er terminologisk et låneord i diminutiv fra det tysk "Fahne". I det 16. og 17. århundrede, da kompagniet var fodfolkets hovedenhed, kendte man begrebet "Fenlein" som en mindre fane der tjente som feltmærke (kendefane) især for et kompagni eller dets underafdeling brigaden. Efter den dansk-franske ordbog fra 1772 af Hans von Aphelen, Dictionnaire Royale, er "fanion" oversat med "Fane i felten". Selv om ordet kunne anvendes på afdelingsfane, kendefane, standart, korpsmærke, m.m. har jeg i mangel af en bedre dækkende oversættelse valgt at benytte glosen "feltfane" (og for kavalieriet "feltstandard"), for at undgå vildledende konnotationer.

3 Brunon, Jean: Carle Vernet - La Grande Armée de 1812 (Marseille 1959-65). Upagineret.

4 De Chesnel: Encyclopédie Militair, Vol. 2 (Paris 1865).

5 Se Brunon: Carle Vernet (op.cit.)

6 Mellem 1794 og 1803 betegnedes et regiment som halvbrigade.

7 Hollander, O.: Les Drapeaux des Demi-brigades d'Infanterie de 1794 - 1804 (Paris 1913) side 74.

8 Se JOB: Tenue des Troupes de France (Paris 1900-1904, reprint 1992) side 239.

9 Histoire de Médard Bonnard (Epemay, 1828).

10 Ikke blot regimentschefer, men også generalstaben og ▶

reglementerede fanedug er der fæstet en lille fane, som ser ud til at være knap 40-50 cm. Den er øjensynlig violet (eller misfarvet mørkeblå) med gul (guld?) kantning og i centrum er et gult (guld?) anker omgivet af, hvad man kan antage at være stjerner eller bier. Et spørgsmål er, om Gardemarinens overhovedet havde medbragt sin reglementerede Ørn? Dette kan næsten med sikkerhed udelukkes. Det er bekendt, at Ørnen

som bataljonen fik i 1805, ikke var ved med Austerlitz og næppe var med ved udmarchen i 1806. Det må erindres, at Ørnen den 25. november 1807 deltog i paraden i Paris, hvor den hædredes med en guld laurbærkrans⁴⁸. Det har været depotmandskabet, der deltog i paraden og ikke korpsets feltstyrke, som på det tidspunkt endnu stod i Tyskland.

Ingen har til nu kunnet forklare denne ejendommelige feltfane, som ikke synes

Fig. 9.
Den mystiske feltfane som Gardemarin bar i 1807. Efter Chr. Suhrs samtidige stik.

Franske feltfaner i napoleonstiden

krigsministeriet og Napoleon selv, har bidraget til den forvirring, der herskede med hensyn til Ørne, regiments- og korpsfaner, kendefaner, markørfaner, kvartermærker, osv., - og hvornår en "drapeau" (fanen) var at forstå som dugen (faneklædet/stoffet), og hvornår udtrykket omfattede fanen i sin helhed (indbefattet fanestang og fanebånd).

11 Ved en storslået ceremoni den 5. december 1804 overrakte kejseren nye faner til hærens delegationer. Hver bataljon og eskadron fik således en Ørn (se "Kejserdømmets første Ørne" i Chakoten, nr. 4, 2004). Denne mængde faner var intet nyt i Frankrig; under kongedømmet havde hver bataljon 3 faner, og regimentet Gardes Françaises ikke mindre end 30 (en for hvert kompagni).

12 På en tid da antikens kultur og kunst var på mode, var

det naturligt, at man lod sig inspirere af de romerske legioner. Napoleon så som forbillede den romerske hærs veneration for deres ørne som felttegn, "Aquila". Derfor lod han kunstneren Jean-Baptiste Isabey udforme en bronzeørn med udsprede vinger, som skulle erstatte fanespudet. Denne figur var symbolet på kejserrigets storhed og regimentets hædersmærke, medens fanedugen per se fik en underordnet betydning. Herved adskilte napoleonstidens franske faner sig fra den traditionelle fanekultur.

13 I lighed med det romerske krigsbanner "labarum". Ørnens fanedug (1804-model, infanteri) var 80 x 80 cm; fanestangen ca. 2½ meter.

14 Brev til ministeren for krigsadministration, dateret 14. januar 1812.

15 Disse "fanions d'alignement" var omtalt i reglementet af 1805, men ikke deres farver og udstyr.

16 De må ikke forveksles med de esponenter eller piker med vimpel (esponentong avec banderole) som Ørnens fanevagt, 2 og 3 fanebærere, var bevæbnet med.

17 I den samtidige plancheserie: Franz Zimmer in Prag (ca. 1808-10) "L'Armée Française, représentée en 18 feuilles",

tegnet af J. Berka, viser planche 2 nogle franske officerer foran en træbarak, hvorpå der vajer et rødt flag (for grenaderer).

18 F.eks. Guide Interprète, Pionniers Noirs, en del nationalgarderegimenter samt Légion du Cap. Den sidstnævnte havde to korpsfaner, hvoraf én blev taget af Englænderne ved kapitulationen i 1809. Også Compagnies de Réserve Départementales (hvoraf der var 107) skal kort nævnes. Oprettet i maj 1805 fik de hverken Ørn eller korpsfane. Ikke desto mindre lod de på eget initiativ fremstille nogle særdeles ureglementerede faner. Et sjældent eksemplar skulle findes i Winkhuysen's samling, New York.

19 I Frankrig var fanevenerationen en ren militær kult, medens den f.eks. i Rusland også havde en religiøs betoning.

20 Bekendt er Napoleons vrede ved tabet af Ørne til fjenden, som f.eks. beskrevet i Mémoires de Général Bigarré (Paris 1893) over tabet af 4. Regiments 1. bataljons Ørn i 1805. Om samme begivenhed fortæller general Saint-Chamans, at Napoleon ved en parade bebrejdede regimentet tabet med ordene "Hvor er jeres Ørn? .. Jeg ville selv hellere miste min venstre arm end en Ørn. ... Burde I ikke være rede til at dø i stedet for at lade den falde i fjendehånd!"

21 F.eks. skrev oberst Rouvillois den 20. september 1806 til general Dupont, at han havde returneret 1. Husarregiments standarder til depotet som følge af "... vanskelighederne han havde haft med at forsvare dem under det sidste felttog".

22 Andolenko, S.: Aigles de Napoléon contre drapeaux du Tzar. (Paris 1969).

23 Ikke desto mindre finder man i Tyskland, Rusland og Østrig feltfaner, trompetfaner, esponenter med vimpler fremvist som sejrbytte. Noget lignende kender vi i Danmark fra 1864 krigen, hvor der ved Dybbøl benyttedes de såkaldte kvarterfaner (de egentlige bataljonfaner var bragt i sikkerhed på Als) til at markere kompagniernes placering. Disse mærker blev ikke betragtet som egentlige faner, der skulle forsvares, og i fjendehånd ikke noget sejrstrofæ. At Prøjsen og Østrig senere fejlagtigt fremviste dem som "erobrede kompagnifaner" er en anden sag!

24 Regnault, Jean: Les Aigles Impériales 1804-1815 (Paris 1967) side 116.

25 En kohorte var en afdeling, som udgjorde en tiendedel af en klassisk romersk legion.

26 Den 20. oktober 1811 gentog Napoleon argumentet, at "ligesom regimentet havde én chef og ét administrationsråd, så skulle det kun have én Ørn".

27 Med udtrykket i art. 19, "linieregimenter", havde han ment den regulære hær, linien.

28 Fordi dekretet kun omtalte "linieregimenter", så havde krigsministeren ment, at de lette regimenter ikke skulle have en Ørne eller faner. Denne misforståelse rettede Napoleon den 21. august 1808 ved at fastslå, at med "linieregimenter skulle forstås alle regulære nummererede regimenter; undtagelsen galt kun auxiliære korps og irregulære enheder".

29 Et problem var, at fanedugen model 1804 var af enkelt-sidede silke og ikke særlig slidstærk under feltforhold. Ved mange regimenter var fanedugen i laser og de fremviste derfor ofte kun fanestangen helt uden fanedug". Derfor blev den senere 1812-model styrket og dobbeltsidet.

30 Mme Chaillot de Prusse havde sammen med Picots leveret dugene til Ørnene i 1804.

31 Correspondance de Napoléon. Bd. XVIII.

32 Fanedugen model 1804 var 80 x 80 cm.

33 Returneringen af de overskydende Ørne gik langsomt, og afhang ofte af lokale forhold. Således havde f.eks. det 1. og 9. linieregiment hver tre Ørne i Italien i 1809; 28. linieregiment havde tre Ørne, hvoraf to blev returneret henholdsvis 1811 og 1813; 44. linieregiment havde to i 1812 og det 53. havde tre Ørne, hvoraf de to blev returneret til krigsministeriet i juli 1812.

34 Feltfanen fra 4. regiment er kendt fra afdøde Gabriel Cot-treau's samling. Se også Rigo (Albert Rigondaud): Le Plume, diverse plancher. Louannec, u.å.

35 Kejsersens ordre er ikke blevet bogstaveligt udført, idet både halvbrigadens og bataljonens nummer er på samme side.

36 Citeret i Charrié, (op.cit.) side 164.

37 Franz Zimmer in Prag (ca. 1808-10) "L'Armée Française, représentée en 18 feuilles", tegnet af J. Berka, planche 5.

38 Se et noget utydeligt fotografi i Charrié (op.cit.), side 191.

39 Hulot, J.-L.: L'artillerie dans la péninsule Ibérique (Paris, 1886 og 2011), side 95-96.

40 Se Andolenko (op.cit.), side 206-7.

41 Citeret af Rigo, planche 142, men man sammensatte ofte sejrstrofæ fra forskellige erobrede brudstykker og det er muligt, at disse bånd ikke har tilhørt fanerne.

42 Andolenko, (op.cit.), side 204-206.

43 Bertrand, V.: Mémoires de capitain Vincent Bertrand (Anges 1909), side 169.

44 Bucquoy, (op.cit.) side 16. Måske baseret på en af Elsass samlingerne af papirsoldater?

45 V. Bourgeot i Tradition Magazine, no. 152, side 21.

46 For korpsets historie, se: Lomier: La Bataillon des Marines de la Garde, 1803-1815. (Paris 1905).

47 Suhr, Chr.: Abbildungen der Uniformen aller in Hamburg seit den Jahren 1806 bis 1815 einquartiert gewesener Truppen (Hamburg ca. 1815-20), Tafel 91.

48 Se min artikel Laurbærkronede Ørne i Chakoten nr. 1,

Hovedmagasinet med museets udstillinger har fået sit navn efter den tid, hvor bygningen blev anvendt som depotbygning for Bornholms Værn.

Bornholm i oprør og krig

Chakoten fortæller med mellemrum om militærhistoriske museer. Denne gang besøger vi Forsvarsmuseet på Bornholm

I 1687 besluttede kong Christian den 5. at anlægge en stor flådebase i Rønne på Bornholm. Af den stort anlagte befæstning, der omspandt byen mod landsiden, eksisterer i dag Kasteltårnet fra 1689. Det tager kun få minutter at køre fra havnen i Rønne til Arsenalvej, hvor man finder yderligere et par gamle bygninger, som udgjorde Rønne arsenal, opført efter krigen med England.

Tilsammen udgør disse bygninger i dag Forsvarsmuseet på Bornholm, der bestemt er et besøg værd. Forsvarsmuseet har eksisteret i godt 30 år. Ideen om et forsvarsmuseum på øen havde rumlet i adskillige år, da der i 1977 blev lavet en militærhistorisk udstilling som bidrag til Rønnes 650-års jubilæum som købstad. Med oberst Jersing og oberstløjtnant H.E. Skaarup som drivende kræfter udviklede det sig til det permanente museum, man kan besøge i dag.

Bygningerne ejes nu af Bornholms Museum, men selve museet ejes og drives af foreningen Kastellet's Venner. Driften varetages af den daglige leder, Niels Geckler.

Store begivenheder

To begivenheder står naturligvis i centrum på museet. Begge begivenheder knytter sig særligt til Bornholm. Den

ene er det bornholmske oprør i 1658, den anden er bombningen af Rønne i maj 1945.

En rundtur kan passende begynde i Hovedmagasinet, hvor man på 1. etage får fortalt om Bornholms forsvar fra de ældste tilflugtsborge til i dag. Her kan man også bruge tid på den del af udstillingen, som fortæller om øens skæbne under 2. verdenskrig med tysk besættelse efterfulgt af de sovjetiske bombardementer og deres efterfølgende tilstedeværelse på øen i næsten et år.

I underetagen finder man det tunge materiel som bl.a. kanoner, et feltkøkken og en kommandostation.

Udstillingen i Forsvarsmuseet omfatter uniformer, våben, køretøjer og andet materiel, der alt sammen har været brugt på Bornholm gennem tiderne.

Uniformer og våben

Museet samling af uniformer er blandt de største i Danmark og dækker perioden fra 1801 til 1964. Det særlige ved samlingen er, at alle uniformerne har været anvendt på Bornholm, og for de fleste uniformers vedkommende kender man navnene på de personer, der har brugt dem. Samlingen består også af et stort antal huer og andre hovedbeklædninger fra 1810 til 1984, bl.a. en hjelm for dragoner fra 1842 og en infanteriofficers jakke, trekantede hat og sabel fra 1830.

Man kan ligeledes bruge meget tid på at se våbensamlingen. I samlingen ses bl.a. et gevær fra 1775, en pistol model 1806 og et gevær model 1889. Desuden kan museet vise en næsten komplet samling af tysk anvendte våben fra 2.

verdenskrig. Tyske soldater kom til Bornholm i stort antal i april og maj 1945, og her afleverede de deres våben enten i bytte for mad eller da de kapitulerede den 9. maj 1945. Modstandsbevægelsen tog sig af de mange tusinde våben, og mange af dem blev senere afleveret til museet, således at der i dag findes våben fra 15 europæiske lande.

I Lavethuset findes forskellige genstande, og man kan afslutte turen med et besøg i Kasteltårnet.

Ved indgangen til museet kan man købe bøger og hæfter om forsvars- og våbenhistoriske emner.

Forsvarsmuseet på Bornholm, Arsenalvej 8, 3700 Rønne. Åbent fra 15. maj til 31. september samt uge 42 tirsdag-lørdag kl. 10-16. www.bornholmsforsvarsmuseum.dk

Foto: Henrik Denman

De udstillede våben har været anvendt på Bornholm.

Udstillingen på Forsvarsmuseet består også af en stor samling uniformer.

Kongens Livjægerkorps blev oprettet i 1801, da krigen i Europa truede med at brede sig til Danmark. Senere samme år blev Danmark inddraget i krigen med slaget på Reden. Korpset var dog så nyt, at man kun tildelte vagtmæssige opgaver på Amager. 1807 modtog Danmark et krav fra England om at udlevere vores flåde. Dette blev afvist, og dermed kom vi i krig uden egentlig krigserklæring.

Da englænderne i august omringede København, kom Kongens Livjægerkorps denne gang i direkte kamphandlinger og gjorde god fyldest, specielt i kampen ved Classens Have.

I krigene 1848 og 1864 blev korpset derimod ikke brugt i direkte krigstjeneste, men blev atter benyttet til vagttjeneste i København.

Hærloven i 1867 førte til korpsets ophør i 1870, men allerede 15 år efter opstod tanken om at genoprette Kongens Livjægerkorps og i september 1885 annonceredes efter nye folk og umiddelbart kunne man samle en hel del under fanen, men det viste sig i løbet af 1890'erne, at det ikke var muligt at få tilstrækkeligt med frivillige og endnu engang blev det nedlagt, for dog under bedre vilkår for frivillige korps i 1909 atter at opstå, dog nu som cyklende rekylkorps.

Kongens Livjægerkorps fik i Uniformsregulativ af 1885 en efter danske forhold meget særpræget uniform. På mange punkter særdeles gammeldags og dyr, men den opfyldte ønsket om en flot uniform. I udarbejdelsen af uniformsdele deltog firmaerne C.J.M. Fyrwald og Zachariae & Co. samt våbenmaleren Gustav Brock.

Gustav Brock udførte i øvrigt en fortrinlig serie på 34 akvareller med danske uniformer 1885 og er beskrevet i Våbenhistorisk Selskabs Årbog 1997.

Gallauniform for officerer

Chakot M1885 (approberet februar 1886) med sekskantet flad sort lædertop og grønt lakeret læderpuld med en sort omklapning bagtil. Foran på pulden en forgyldt sol med Hærens fællesmærke omkranset af en kronet laurbærkrans. Guldpompon med det forsøvede kronede navnetræk; hagerem med forgyldte schupper, der fastholdes i siderne med løveknapper. I højre side en rund kokarde. Fangsnoren i guldtrækkeri med spejl og lukket kvast.

Våbenfrakke (kollet) for officerer var i mørkegrønt klæde med sort fløjlskrave, forstykke og ærmeopslag. Krave og ærmeopslag blev kantet med en guld-lidse. De runde knapper var forgyldte, og pyntesnoninger blev udført af sort firkantssnor.

Til venstre på billedet ses en menig livjæger i feltmæssig påklædning og bag ham 2 ridende officerer. I midten 3 stående officerer i henholdsvis tjenesteuniform og gallauniform. Til højre i billedet ses en stabssergent i gallauniform og en livjæger med stort skæg. Her har Gustav Brock malet sig selv ind i billedet. Bag stabssergenten ses en hornblæser.

Gradstegn

På skulderen til galla et par epauletter i guldtrækkeri. (Se fig. 1 og 2 side 18). På Epauletbladet det forsøvede kongelige navnetræk med krone og stjerner. Til obersten var epauletterne desuden forsynet med tykke guldkantiller, til kaptaj-

nen tynde guldkantiller og løjtnanten var helt uden kantiller.

Både til galla og daglig brug var der gule metalstjerner på kraven.

Benklæderne i sort klæde med guldlidse i sidesømmen.

Korpset fik en på mange punkter gammeldags og dyr uniform, men den opfyldte ønsket om en flot uniform.

Af Bert Hansen

Akvarel af Gustav Brock.

Bandoler i sort læder med forgyldte beslag og kæder. (Se fig. 3 og 4 side 18).

Patrontasken ligeledes i sort læder med det forgyldte kongelige navnetræk, der er omgivet af en krydset egegren og laurbærgren.

Sabelgehæng med to bæreremmer af guldtræse på mørkegrøn klæde med forgyldt S-lås og beslag.

Sabel med forgyldte beslag i sort læderskede efter model foreslået af fa. C.J.M. Fyrwald. (Se fig. 5 side 19). Sablen blev

fabrikeret i en udgave med pynteciseleringer og en billigere uden ciseleringer.

Felttegn i lukket udførelse af guldkantiller og med 2 ivævet grønne silkestriber og med grøn bund.

Til daglig brug anvendtes en hue (Se fig. 7 side 19), i grønt klæde af samme facon ►

Uniformer for Kongens Livjægerkorps efter Uniformsregulativ 1885

som Livgardens, men med en bred guldtræse og kantninger med smalle guldlidser. Foran en kokarde og en guldkvast.

I stedet for guldepauletterne anvendtes et par flade skuldergradstegn udført med en bred guldtræse hvorpå det forsøvede kongelige navnetræk og krone blev fastgjort. Mod kraven en rund forgyldt knap.

Allerede i 1889 blev disse gradstegn ændret til feltdistinktioner som for hæren, men med sølvkroner i stedet for stjerner.

Sabelgehæng med to bæreremme udføres i sort læder med forgyldt S-lås og beslag.

Gallauniform for underofficerer, musikere og livjægere

Chakot som for officerer (Fig. 6), men med en grøn pompon indvirket med guldsnore og grøn fangsnor indvirket med guld.

Musikkorpsets chakoter havde pomponer og fangsnore i rødt med indvirket guld.

Spillemandene havde pomponer og fangsnore i røde uldsnore.

Signalblæsere i karmoisinrøde uldne snore.

Livjægere brugte hagerem i sort læder og pompon og fangsnor i grøn uld.

Våbenfrakke som for officerer, men uden de tynde guldlidser ved kraven og armeopslaget. (Se fig. 9 side 20).

Benklæder i sort klæde.

Fig. 1. Epaulet.

Fig. 2. Epaulet.

Gradstegn

Skulderklapper (Se fig. 8 side 20), i sort fløj kantet med en guldtræse og midt på det forgyldte kongelige navnetræk og løs krone.

Stabssergenten har desuden en sølvrosset på kraven.

For underofficerer blev distinktionerne udført med vinklede guldtræsser på ærmet efter hærens system. Overjægeren brugte distinktion svarende til underkorporaler.

Musikere bar røde skulderklapper.

Signalblæsere bar karmoisinrøde skulderklapper.

Livjægere havde skulderklapper i sort fløj og herpå det forgyldte kongelige navnetræk med løs krone.

Stabssergenten brugte bandoler og patronstaske som gældende for officerer, dog skulle der ikke bæres kæder.

Stabssergenten havde sabelgehæng med to bæreremme i sort læder med forgyldt S-lås og beslag og sabel som for officerer, men uden ciseleringer og med lukket sølvsabelkvast med mørkegrøn bund og mørkegrønne striber i sølvtressen.

Skulderdistinktioner.

Felthuen af samme facon som Livgardens men med sort bredt Herculesbånd. Båndet var kantet med smalle guldlidser foroven og forneden, men kun på oversiden for livjægere.

Foran en grøn silkekvast med guldfrynser for underofficererne og røde kvaster med guldfrynser for musikerne.

Grøn kvast og uldkokarde for livjægerne.

Tornyster af sort læder med låg af sælskind efter model af fa. C.J.M. Fyrwald.

Brødpose af amerikansk voksdug efter model af fa. C.J.M. Fyrwald.

Livrem af sort læder med patronstaske og sværdtaske til Remingtonbajonetten efter model af fa. C.J.M. Fyrwald. (Se fig. 11 side 21).

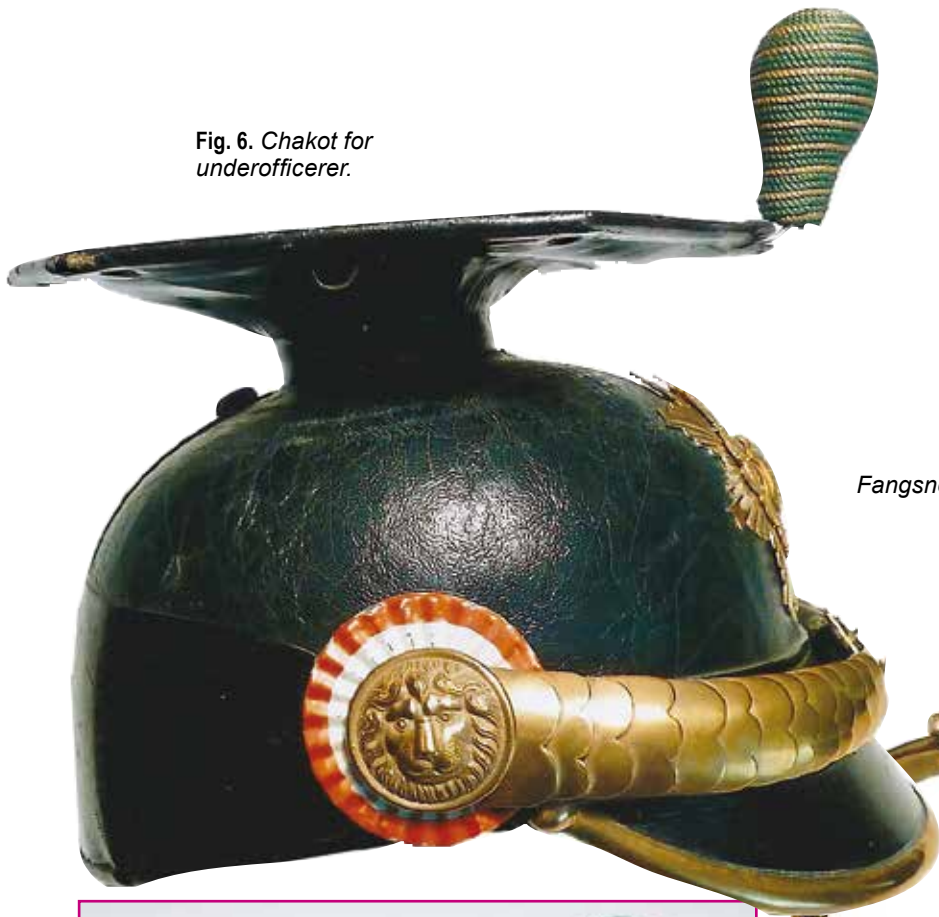
Fig. 3. Bandoler og patronstaske for officerer.

Fig. 4. Bandoler og patronstaske

Fig. 6. Chakot for underofficerer.

Fangsnor.

Fig. 5. Sabel.

Chakot for livjæger med grøn pompon.

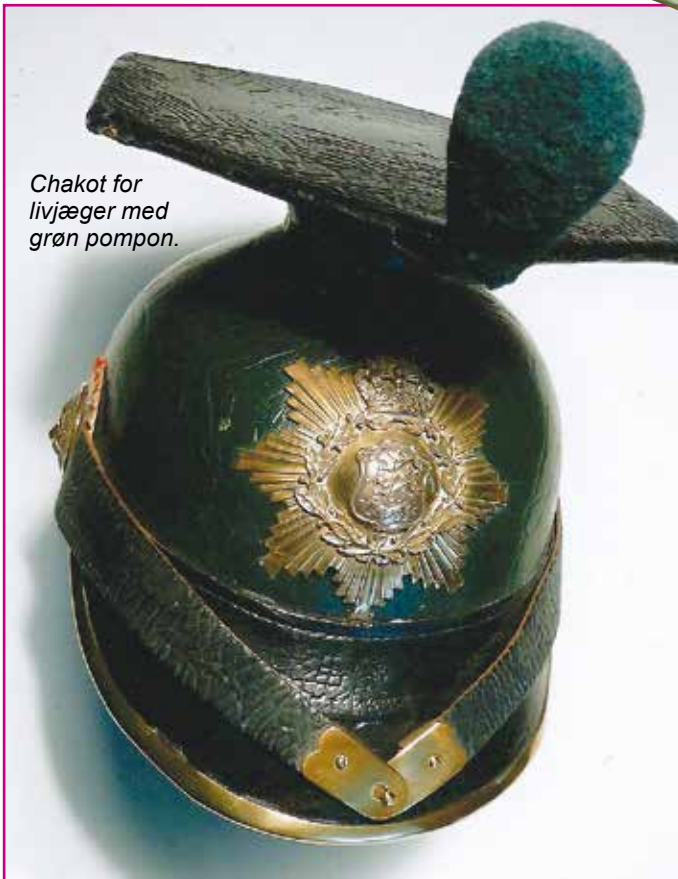

Fig. 7. Hue med kvast.

Uniformer for Kongens Livjægerkorps efter Uniformsregulativ 1885

Bagladeriffel M 1867 af system Remington blev indført i Hæren 1868 og anvendt ved Korpset af alle grader under stabssergent. (Fig. 10).

Sabelbajonet M 1867 af system Remington.

Åben bajonetkvast i grøn uld for overjægere og livjægere.

Den præjssiske overlegenhed i krigen 1864 udbredte blandt andet den opfattelse i Danmark, at vi havde tabt krigen på grund af de gamle forladevåben. Dette var jo ikke rigtigt, men politisk var det en "god sandhed".

Det fik jo også Krigsministeriet til umiddelbart efter krigen, at søge et moderne geværssystem indført. Der blev straks nedsat en kommission, der indenfor 3 måneder skulle komme med oplæg til indkøb af geværssystem til godkendelse. Der blev kigget på våben primært fra England og Frankrig, men da vores gesandt i Amerika havde godt kendskab til våben, blev der også peget på et amerikansk bagladegevær. Efter nogle hektiske forhandlinger blev det i 1867 besluttet at indkøbe 40.000 stk. Remington bagladegeværer fra Amerika.

Hertil indkøbtes en sabelbajonet i læderskede produceret i Solingen.

Nu var det ikke kun fra Amerika, vi fik disse geværer, vi havde også sørget for mulighed for selv at fremstille geværene, hvilket vi i 1870 påbegyndte på den nyopførte geværfabrik i København ved Tøjhusafdelingen.

Trods indførelse af gevær M 1889 vedblev Remingtongeværet at være i tjeneste i det danske forsvar til 1945, hvor de sidste våben blev solgt til en amerikansk våbenhandler.

Fig. 8. Skulderdistinktioner.

Fig. 9. Uniformsjakke for livjæger.

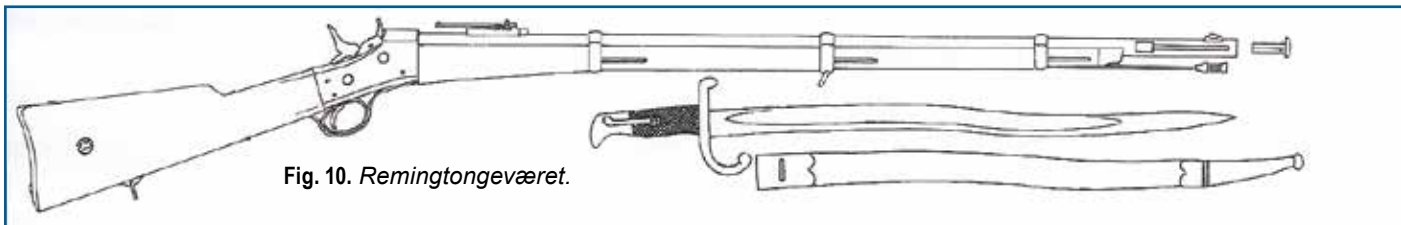
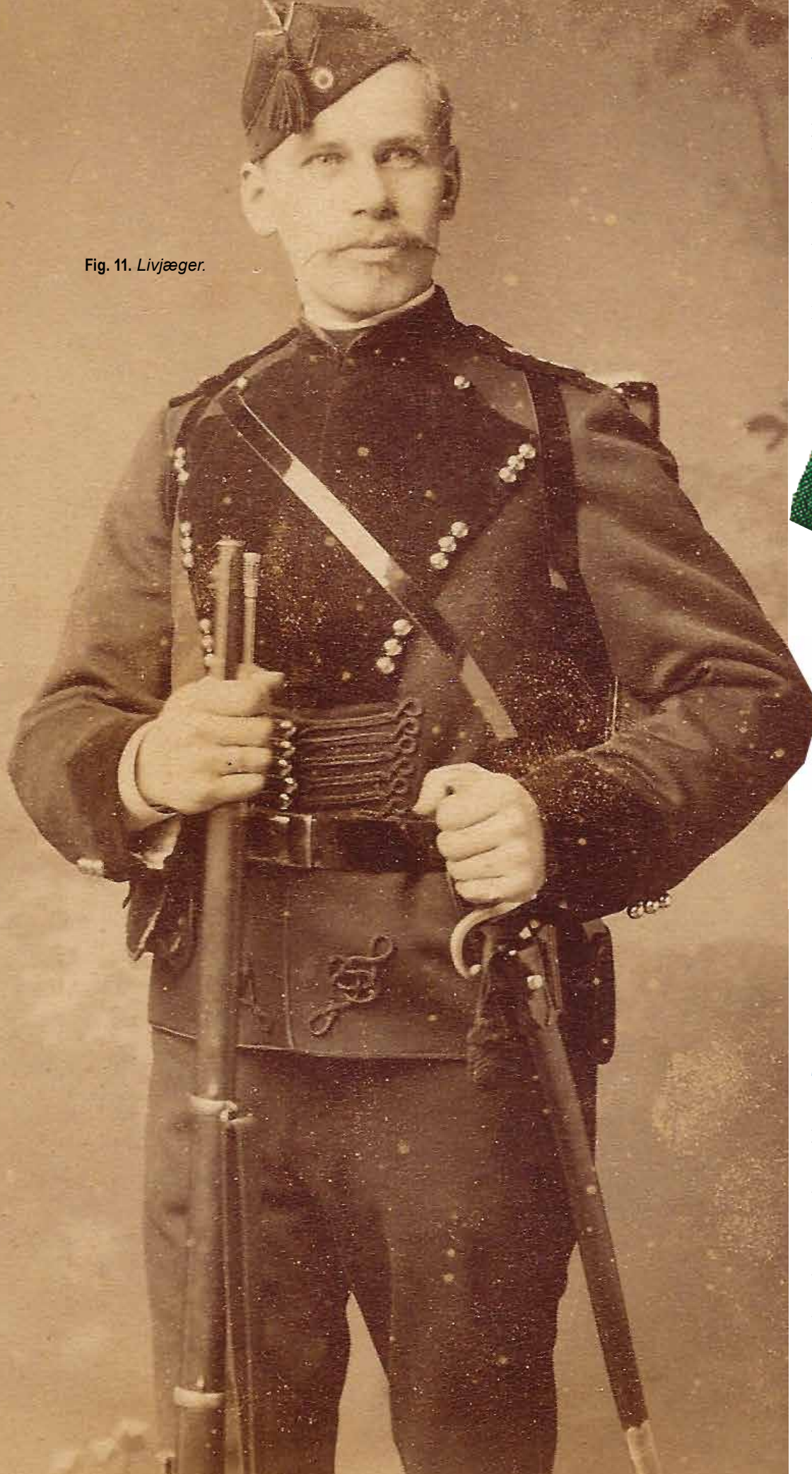

Fig. 10. Remingtongeværet.

Fig. 11. Livjæger.

Når de årlige skydeøvelser var endt gennemførtes en præmieskydning, hvor de 4 bedste fik en sølvmedalje med teksten "god skytte" i grønt bånd til at bære på uniformen. Den, der to gange var en af de bedste skytter, fik tilladelse til at bære medaljen i et rødt bånd med sorte kanter, hvorpå der sad en sølvbjælke med teksten "Bedste skytte".

Skyde-medalje, for- og bagside.

Trods det, at bestanden af effekter fra Korpset har været på omkring 3-400 styk, så er de ret sjældne blandt samlere. De har dengang udgjort en markant del af det københavnske gadebillede, idet Livjægerne til og fra øvelse var iført denne uniform og de har deltaget i forskellige opstillinger ved prominente besøg. ■

Kilder:

Uniformregulativ for Kongens Livjægerkorps 1885.
Love for Kongens Livjægerkorps 1889.
Vaabenhistorisk Aarbog 1884.
Bjørn Nielsen: Den danske hærs bagladevåben af model 1867.

Generalforsamling

**Onsdag den 3. april 2013 kl. 19.30
på Rødovregård, "Loen"**

Før generalforsamlingen afholdes kl. 18.15-19.15 den årlige børs, hvor alle medlemmer er velkomne til at medbringe figurer, bøger og andre militærhistoriske effekter, som de ønsker at afhænde. Efter generalforsamlingen afholdes anvisningssalg af tinfigurer og bøger, og som vanligt udsendes der liste, der tillige lægges på hjemmesiden.

Generalforsamlingen begynder kl. 19.30 og afholdes ligesom den forudgående børs og det efterfølgende anvisningssalg på Rødovregård, "Loen", Kirkesvinget 1, 2600 Rødovre.

Dagsordenen er i henhold til vedtægterne:

Valg af dirigent.

- Bestyrelsens beretning om Selskabets aktiviteter i det forløbne år.

- Fremlæggelse af det reviderede regnskab til godkendelse.

- Fastsættelse af kontingent.

- Fremlæggelse af eventuelle forslag.

- Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter.

- Valg af revisor og revisorsuppleant.

- Eventuelt.

Jf. vedtægterne (findes på Selskabets hjemmeside, www.chakoten.dk) skal nærværende indkaldelse indeholde bestyrelsens beretning, revideret årsregnskab og budget for indeværende år.

Bestyrelsens beretning

2012 blev det år, hvor Selskabet først og fremmest konsoliderede sig i de nye og meget attraktive mødelokaler på Rødovregård. Foruden de ordinære medlemsmøder blev der imidlertid også rum for to medlemsture og for deltagelse i det store arrangement på Vestvolden.

Gennem 2012 har bestyrelsen – i fortsættelse af beslutningen fra generalforsamlingen i 2011 – arbejdet for styrkelse af Selskabets økonomi med det resultat, at de 10.000 kr., der udgør Selskabets reservekapital, henstår uanfægtet, at beslutningen i 2011 om kontingentforhøjelse slog positivt igennem i 2012, at medlemstallet har udvist en svag stigning, og at anvisningssalg har tilført yderligere midler.

Med støtte i ryggen fra Helen og Ejnar Bjørnnows Fond har redaktionen af *Chakoten* præsteret i 2012 at udgive særnummeret i september "*Store Nordiske Krig og tiden derefter*". Hele 64 sider blev det til i en overordentlig præsentation

bel kombination af det, som Selskabet står for: fin militærhistorie formuleret af egne medlemmer og af gode kapaciteter uden for Selskabets rækker, dyb indsigt i kilderne, egne kunstneres bidrag såvel på papir som gennem figurer og ikke mindst brug af en systematisk opstilling og et indbydende layout. Selvfølgelig er nummeret blevet rigtig godt modtaget også fra læsere, der ikke er medlemmer. Hertil kommer så de øvrige tre numre af tidsskriftet – alle i den vanlige høje standard i indhold og i form. For det hele står Henrik Denman sammen med billedredaktør Claus Mogensen og layouter Finn Hillmose, og adskillige medlemmer har bidraget i årets løb. Alt er blevet skabt på basis af con-amore, hvilket kun de færreste selskaber kan præstere i den dybde og volumen.

Onsdag den 1. februar gennemførte vi vores første medlemsmøde på Rødovregård. Fra det tidspunkt har vi lært at sætte endog stor pris både på de meget velegnede lokaler og på den betydelige hjælpsomhed og imødekommenhed fra de ansatte. Medlemmerne er glade for rummeligheden og for den gode akustik, der optimerer mulighederne for at tale sammen og have plads til, hvad vi nu medbringer. Hertil kommer, at AV og faciliteterne er så velordnede og bare virker.

Kun har vi efter flytningen fra Kastelet tilbage at finde en langsigtet løsning på vores udfordring med at opbevare Selskabets effekter. I Kastelet disponerede vi over et opbevaringslokale, og i mangel af et sådant har vi indtil videre hos bestyrelsen deponeret Selskabets gods. Det vil være kærkomment, hvis vi med medlemmers hjælp eller på anden vis kan finde ét samlet sted at opbevare Selskabets arkiv og de mange brugseffekter til vores aktiviteter.

Senest afholdt vi i "Loen" på Rødov-

Præsidenten, Hans Chr. Wolter aflægger bestyrelsens beretning om Selskabets aktiviteter.

regård vores julemøde med medlemmer og deres familier - og med rigtig mange deltagere i udstillingen/konkurrencen. Her kom gården helt til sin ret: Vi kunne rumme flere deltagere end i Kastelet og stadig nyde rigelig plads omkring os; og opstilling af borde til bespisning og til udstilling blev velegnet. Den gode stemning, inklusive glæden ved vores dygtige flygelpianist Nanna-Maria Anderson afspejlede tilfredsheden!

Tilbuddene til medlemmerne i form af møder og andre aktiviteter fordelte sig med otte medlemsmøder, generalforsamling med børs og anvisningssalg, hyggemøde samt julemøde. Også i 2012 afspejlede aktiviteterne de brede medlemsinteresser - det være sig Poul Lynggaards medrivende skildring af Anders Lassen, Kjeld Galster fra Center for Militærhistorie under Forsvarsakademiet, der talte om den danske deltagelse i koalitionskrigen 1689-1691, John Winther Hansens fremvisning af sit arbejde med udstillingen på Anholt om angrebet på øen i 1811, Michelle Hjortgaard Christensens fortælling om krigsfangerne, der under Første Verdenskrig kom til Danmark og Martin Davidsens imponerende demonstration af bemalings-teknikker med fremvisning af talrige og flotte maleprøver. Medlemsturene til Gladsaxe-fortet og til Flugzeugbau I/G var begge velbesøgte.

Hermed indkaldes til generalforsamling i Chakoten. Dansk Militærhistorisk Selskab onsdag den 3. april 2013 kl. 19.30.

Deltagelse i generalforsamlingen er betinget af, at der er indbetalt kontingent på kr. 375,- for 2013 på girokonto nr. 655 4873.

Ved betaling via netbank, skal man blot huske at anføre kontonr.

i sidste rubrik og opgive navn i meddelelser til modtager.

Udfyld med fuldstændig adresse og gerne med e-mail-adresse, der evt. også kan mailes til kasserer Inge Hansen, ingewarmi@pbhome.

Selskabet tog som tidligere betydelig del i *Befæstningens Dag* på Vestvolden, der fandt sted den 30. september. Warmi Hansen og Inge Hansen stod sammen med Christian Raun for kontakt og koordination, og vejret viste sig på ny fra sin gode side. Alle takkes for den omfattende indsats. I 2012 er der udført et stort arbejde i omlægning og fornyelse af Selskabets hjemmeside, www.chakoten.dk. Bestyrelsen er her stødt på nogle uventede udfordringer. Først og fremmest som følge af en vedholdende indsats fra Finn Hillmose er det imidlertid lykkedes at sætte den nye hjemmeside helt i drift. Tilbage står dog at overføre de dele fra den gamle hjemmeside, som vi fortsat kan have gavn af og at smidiggøre driften af den nye side. Bestyrelsen arbejder derfor fortsat på at færdiggøre omlægningen af det omfattende materiale og på at gøre det lettere at lægge nyt stof på siden.

Redaktionsarbejdet for *Chakoten* - og ligeså for hjemmesiden - fordrer både en løbende og vedholdende dialog med leverandørerne af meget forskelligartede artikler og illustrationer og ikke at forglemme en håndtering af solid viden om militærhistorie og figurer. En indtrængende opfordring til at støtte redaktionen kan derfor ikke gives for hyppigt - og derfor skal den lyde nok engang.

På Valdemarsdag modtog Selskabet under en højtidelighed i Holmens Kirke en fane fra Danmarks Samfundet. Efterfølgende er der modtaget økonomisk støtte fra Oticon Fondet til brodering af Selskabets logo på fanen. Fanen vil blandt andet kunne anvendes i forbindelse med arrangementer, hvor medlemmer optræder i 1914 uniformer.

Både vores samvær og et højt medlemstal tæller, og jo bredere og mere sammensat medlemsskaren vokser sig, desto større viden og aktivitet bliver Selskabet i stand til at præstere, og jo mindre sårbare bliver vi i alle henseender; så bestyrelsen finder fortsat, at det er en vigtig målsætning at øge og at forynge medlemsskaren. Åbenhed gennem for eksempel hjemmesiden, arrangementer à la *Befæstningens Dag* og alene flytningen til Rødovre kan formentlig være med til at løfte en del af udfordringen. Nye initiativer for medlemmerne - som kan udfolde sig på Rødovregaard og andre steder, kan medvirke til at videreudvikle Selskabets formål: "at være samlingssted for militærhistorisk interesserede og fremstillere, bemalere og samlere af figurer, modeller samt hermed beslægtede emner."

Bestyrelsen benytter lejligheden til at

udtrykke en tak til Rødovre Kommune og til de medlemmer, der gennem 2012 har ydet deres bidrag til opfyldelse af Selskabets brede formål. Bestyrelsen vil aldrig alene kunne sikre, at forventningerne bliver indfriet - nu som altid hviler indholdet alene på medlemmernes aktive medvirken. Vi har derfor behov for initiativer til at skabe trivsel, kvalitet, fremdrift og fornyelse i den spændende hobby, der forener os i det gamle selskab!

Forslag fra bestyrelsen

Kontingent

Bestyrelsen foreslår, at kontingentet for 2014 fastsættes uændret til kr. 375 for såvel medlemmer bosat i Danmark som i udlandet.

Forslag

Der er ikke modtaget forslag.

Valg

Bestyrelsen foreslår valg af Hans Chr. Wolter som præsident. Bestyrelsen foreslår til bestyrelsen valg af Aksel Willumsen, Christian Raun, Claus Mogenssen, Inge Hansen og Henrik Denman. Bestyrelsen foreslår til suppleant valg af Bert Hansen og Finn Thorsen Hansen.

Bestyrelsen foreslår valg af Ole Thureholm som revisor.

Bestyrelsen finder, at alle er meget velkomne til at stille op eller til at foreslå andre opstillet til valg. Initiativer, der medvirker til, at Chakoten forbliver et levende og varieret Selskab, er meget velkomne.

Chakotens store årlige børs kl. 18.15-19.15 og anvisningssalg efter generalforsamlingen

Gå ikke glip af årets mulighed for at købe nyt fra andre medlemmer og for selv at få afsat effekter, der kan glæde andre medlemmer. Kom og få en god snak med andre medlemmer på denne onsdag. Børsen er også en naturlig opvarmning til Generalforsamlingen, hvor der er god anledning til at give udtryk for medlemsinteresser. Der er drikkevarer og smørebød til de sædvanlige populære priser og gratis kaffe.

Driftregnskab og budget 2012/2013

	Budget 2012	Regnskab 2012	Budget 2013
Kassebeholdning 1-1-2012	18.703,23	18.703,23	41.918,95
Indtægter			
Kontingent 2012	54.375,00	57.093,17	55.000,00
Annoncer	3.000,00	3.600,00	3.200,00
Salg	3.000,00	8.568,75	5.000,00
Diverse		620,00	
Fondsmidler		20.000,00	
Forudbetalt kontingent 2013		16.870,00	
I alt	79.078,23	125.455,15	105.118,95
Udgifter			
Trykning af Chakoten	46.000,00	42.893,61	46.000,00
Udsendelse af Chakoten 3 gange	19.500,00	9.999,65	16.000,00
Hjemmesiden	1.300,00	1.160,00	1.300,00
Drift	1.500,00	1.636,25	2.000,00
Flyttemeddelelse nye lokaler		648,50	
Reklame		470,00	1.000,00
Aktiviteter	4.000,00	3.270,19	5.000,00
Diverse	1.500,00	375,00	1.500,00
Danmarkssamfundet		450,00	500,00
Gaver		763,00	1.000,00
Fondsmidler overført til reservekonto		5.000,00	
Skyldig portoregning			4.205,89
Belysning til udstillingsborde			600,00
Udstillingsvirksomhed			5.000,00
I alt	73.800,00	66.666,20	84.105,89
Kassebeholdning 1-1 + årets indtægter		125.455,15	
Årets udgifter		66.666,20	
Beholdning 31-12 bank		57.793,95	
Beholdning 31-12 kasse		995,00	
I alt		125.455,15	
Status		Aktiver	Pasiver
Kassebeholdning 31-12		41.918,95	
Forudbetalt kontingent		16.870,00	
Skyldig portoregning Chakoten			4.205,89

Regnskab reservefonden 2012

Beholdning 1-1	15.100,00	
Gebyr		100,00
Overførte fondsmidler	5.000,00	
I alt	20.100,00	100,00
Indestående 31-12 bank	20.000,00	

Revisor Ole Thureholm

Kasserer Inge Hansen

Husk dokumentation
for indbetalt kontingent

Redaktøren orienterer

Hvad bunkeren gemte

■ Ringkøbing Museum i Vestjylland oplevede et stort besøgstal fra første dag, da museet åbnede sin nye seværdighed – en bunker, som først blev genopdaget for få år siden.

I 2008 blæste en storm ved Vesterhavet fire for længst glemte tyske bunkere fri for sand. En af bunkererne lå næsten

intakt som et vidnesbyrd om besættelsestiden og blev gravet ud med midler fra Kulturstyrelsen.

Ringkøbing Museum har konserveret interiøret. Samtidig har lokalhistorikere fundet frem til en soldat fra samme bunker, den nu 85-årige tidligere marineinfanterist Gerhard Saalfeld, og hans fortælling om at være ung i Hitlertyskland og soldat i Danmark er nu omdrejningspunktet for en udstilling på Ringkøbing Museum: "Hvad bunkeren gemte – en tysker fortæller".

Udstillingen kan ses gennem hele 2013, hvorefter den skal vises på Museumscenter Hanstholm. Mere information på www.levendehistorie.dk.

Udstillingen på Ringkøbing Museum giver et nyt perspektiv på 2. Verdenskrig. Foto: Ringkøbing Museum.

Oplev Ejbybunkeren

■ I september 2012 blev dørene til Ejbybunkeren ved Vestvolden i Rødovre åbnet for offentligheden, og hermed fik skolebørn mulighed for at starte eller afværge 3. Verdenskrig i koldkrigsbunkerens hjerte.

I bunkerens labyrintiske system af gange og rum kan den besøgende rejse tilbage i tiden og gå på opdagelse i historien på en ny og anderledes måde. Oplevelsen sker ved hjælp af digitale og interaktive installationer. Man kan således gå på jagt efter koldkrigsespionen i bunkerens mobilspil, og man kan teste sin viden om Københavns Befæstning på ingeniørens levende skrivebord, grave volden ud sammen med voldbisserne eller afprøve sine evner som soldat på cykelpatrulje.

Ejbybunkeren er et sandt stykke danmarkshistorie, for den var kontrolcenter for hovedstadens forsvar i tilfælde af atomkrig eller andre angreb under den kolde krig. Bunkeren blev bygget som kommandocentral for Københavns Luftforsvar og taget i brug i 1954. I de følgende 17 år var bunkeren bemandedt døgnet rundt og klar til kamp, hvis den kolde krig blev varm.

Bunkeren er åben tirsdag-søndag kl. 11-16.

Børn og unge oplever operationsrummet i Ejbybunkeren. Foto: Jeppe Carlsen.

Stevnsfortet fredes

■ Stevnsfortet, Danmarks atomsikrede fæstning på Sydøstsjælland, hvorfra soldaterne overvågede fjenden dag og nat, skal fredes. Det har Kulturstyrelsen besluttet. Stevnsfortet ligger 18 meter nede i klintens kalklag, beskyttet mod angreb med såvel atom- som konventionelle våben. Fortet blev bygget i 1952-53.

Penge til soldater på fort

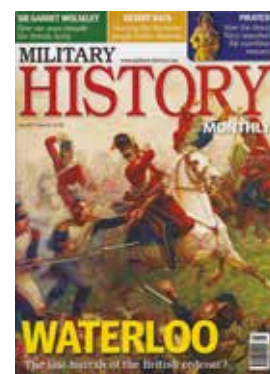
■ Region Sjælland har besluttet at støtte Greve Museum med 445.000 kr., så frivillige soldater kan komme i kamp ved Mosedø Fort. Museet åbner i 2014 Museum for Danmark under 1. verdenskrig, men med pengene kan historien formidles allerede til sommer. Formålet er at vise, hvad der foregik på fortet omkring Tunestillingen under 1. verdenskrig. Forsvarslinjen Tunestillingen gik fra Mosedø Fort til Veddelev ved Roskilde Fjord. Soldater fra hele landet blev sendt til fæstningslinjen, og projektet til sommer skal anskueliggøre, hvad der foregik. Det bliver et korps af frivillige, der i artilleri-uniformer skal agere soldater og gå i dialog med publikum.

Militærhistorisk tidsskrift

■ Redaktøren vil gerne henlede læserens opmærksomhed på det engelske militærhistoriske tidsskrift, Military History Monthly, som indeholder rigt illustrerede artikler til mange timers beskæftigelse.

Tidsskriftet er kun et par år gammelt. Det udgives af et lille familiejet forlag, der så en opgave i at udgive et tidsskrift i moderne udstyr med godt fortalte artikler, der indeholder mange tekniske detaljer og grundige analyser, som giver mulighed for at forstå ikke blot, hvad der skete, men også hvorfor. Artiklernes forfattere er eksperter, der har valgt at hellige sig militærhistorie.

Interesserede kan finde mere information på www.military-history.org.

Den engelske militærhistoriske tidsskrift indeholder ikke blot godt skrevne artikler, men er tillige meget flot illustreret.

Kampen på Østfronten

Tidligt om morgenen den 22. juni 1941 indledtes Nazitysklands angreb på Sovjetunionen. Kampen på Østfronten er emnet for en ny bog, skrevet af den svenske militærhistoriker Niklas Zetterling.

Med ham som vejviser i det meget omfattende felttog er man i trygge hænder. Niklas Zetterling er en af Sveriges førende militærhistorikere med et stort forfatterskab bag sig om netop denne del af 2. Verdenskrig, der fandt sted i Østeuropa. Han har en stor viden om emnet, men samtidig må man sige, at litteraturen om kampene på Østfronten allerede er meget stor. Ved læsningen af Zetterlings indledning til bogen er det uklart, hvad hensigten med bogen er, og hvilken ny indsigt han vil føje til den i forvejen store viden, der foreligger om kampen Hitler mod Stalin.

Det er først til sidst, at Zetterling løfter sløret for sit ærinde med bogen. Han har sat sig for at gennem kildekritik af den eksisterende litteratur om emnet og luge ud i ukorrekte påstande, påpege fejl og fjerne myter om kampene.

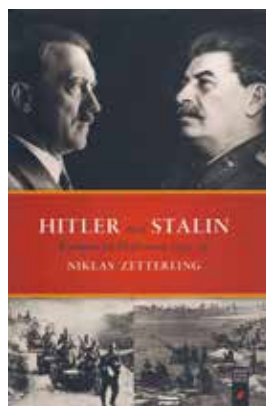
Beskrivelsen af kampene på Østfronten bygger på et meget omfattende materiale, og der er mange begivenheder at holde styr på. Litteraturlisten er lang, og Zetterling er en glimrende vejviser i krigens fremadskridende handlinger og de skiftende brændpunkter på den overordentligt lange front.

Operation Barbarossa

Han indleder om Operation Barbarossa med først at fremlægge og diskutere den valgte strategi fra tyskernes side over

for alternative strategier, som tyskerne kunne have valgt. Derefter skrider han videre med en gennemgang af centrale kampe og begivenheder som den tyske opmarch og krigens udbrud, den midterste armegrupperes fremrykning, kampene omkring Leningrad og Østersøkysten og i Ukraine. Det hele foregik med en tysk fremrykning, der var så hurtigt, at ikke engang den tyske hærledelse helt kunne følge med. Siden kampene langs floden Drepr, Slaget om Stalingrad, Hitlers beslutning om at jævne Leningrad og Moskva med jorden og endelig hvordan krigslykken vendte for tyskerne, så russerne kunne tage initiativet. Bogen går helt frem til krigsafslutningen med frontlinjen ned gennem Tyskland i 1945.

For krigshistorisk interesserede er bogen en guldgrube af detaljer om strategi, materiel, mandskab og styrker og svagheder ved de to hærs officersstabe. Hitler havde forberedt sig grundigt på dette felttog, og da det lykkedes at tage det sovjetiske forsvar på sengen, tydede

Niklas Zetterling: Hitler mod Stalin – Kampen på Østfronten 1941-45. Informations Forlag 2011. 358 sider. 349 kr.

Naziangreb på Amerika

Her er en beretning, der er så utrolig, at man skulle tro det var filmmanuskriptet til en ny spændingsfilm. Men det hele fandt rent faktisk sted, og det vil for mange være en mindre kendt side af 2. Verdenskrig.

I 1942 udvalgte og trænede Tyskland otte agenter til en spektakulær sabotagemission, hvor de skulle slå til mod den amerikanske infrastruktur og krigsproduktion, der udgjorde en stadig større trussel mod Det tredje Rige. Om aftenen den 13. juni landsatte tyske ubåde i ly af mørket agenterne på den amerikanske østkyst.

Da agenter og sprængstoffer var landsat, stod det snart klart, at de otte sabotørers inkompetence kun blev matchet af tilsvarende uduelighed hos de amerikanske myndigheder. Hvis ikke en af sabotørerne selv havde tippet FDI, ville de otte måske aldrig være blevet pågrebet og komplotet forpurret.

Det er en spændende beretning fra periferien af militærhistorien, men til gengæld er det ganske underholdende. HD

Michael Dobbs: Nazisabotørerne. Angrebet på Amerika. Informations Forlag 2011. 364 sider. 349 kr.

alt på, at Hitlers målsætninger hurtigt ville blive indfriet. Det sovjetiske forsvar kollapsede imidlertid ikke som ventet. Trods enorme tab formåede den røde hær at holde stand og angribe de tyske divisioner. Zetterlings styrke ligger ikke i at gøre beskrivelserne af kamphandlingerne ved fronten nærværende og i øjenhøjde med soldaterne og officererne på slagmarken, men til gengæld er der meget at hente i bogens analyser og store detaljerigdom. Tilmed er bogen forsynet med et stort antal instruktive kort.

HD

Mødekalender 2013

Dansk Militærhistorisk Selskab

elektronisk, så de kan vises på en skærm ledsaget af et kort indlæg med dine kommentarer.

Onsdag den 6. marts

Uniformer og udstyr fra hellenistiske hære (4.-1. årh. f.Kr.)

Rasmus Wichmann, omviser på Koldkrigsmuseum Stevnfort og skribent, fortæller om arbejdet med at rekonstruere uniformer og udstyr fra hellenistiske hære (4.-1. årh. f. Kr.) - om fund, gætværk, sandsynlighed og sjov. I den aften er omme, vil tilhørerne have hørt mere om museums kataloger, specialbiblioteker, steler, urner og statuer end de måske havde håbet på!

Onsdag den 3. april

Generalforsamling efterfulgt af anvisningssalg af figurer og bøger. kl. 19.30 i Rødovregaard Dagsorden i henhold til vedtægterne.

Efter børsen er der generalforsamling. Til børsen opfordres medlemmerne til at sætte effekter til salg. Børsen starter kl. 18.15, og alle er velkomne til at medbringe og sælge, hvad de har på reoler og hylder hjemme. Her er muligheden for at kombinere en rask oprydning af alt det, du har mistet interessen for med ny køb.

Listen over effekter til dagens anvisningssalg vil kunne ses på hjemmesiden 14 dage før anvisningssalget.

Medlemmer, der ikke kan være til stede, kan aftale med et tilstedeværende medlem, at denne byder på den fraværendes vegne, eller der kan fremsendes et skriftligt bud til Christian Raun, Carl Bernhards Vej 17, 3.th. 1817 Frederiksberg C telefon 26 82 08 22 eller e-mail: christian@raun.dk. Eventuelle bud skal være fremme senest dagen før anvisningssalget kl. 16.00.

Skriftlige bud sendes til Ole Thureholm, Hjørteledet 7, 3660 Stenløse. Medlemmer af Figurina Danica er velkomne til at deltage eller byde pr. mail eller post.

Onsdag den 8. maj

Danske uniformer i perioden omkring 1. Verdenskrig. Ved Bert Hansen

Billedet på en dansk soldat i denne pe-

riode viser en mørkeblå jakke og lyseblå benklæder med forskellige huer, mærker og tal. Dog har der i samme periode været både grågrønne såvel som lysegrå uniformer. Disse uniformstyper og deres forskelligheder vil blive gennemgået og der vil blive vist billeder af disse. Det er en spændende og uopdyrket periode i dansk militær opfattelse og flere bøger om emnet er på markedet eller er på vej.

Lørdag den 8. juni

Besøg på direktør Falcks slot Egholm ved Kirke Hyllinge med den store våben- og uniformssamling

Museet har en stor våben- og uniformsamling. Museet er startet i 1990 og udstillingen rummer i dag en helt unik samling af våben fra 1600 tallet op til 2. Verdenskrig, der er over 600 skydevåben og mere end 100 mannequiner. Udstillingen omfatter et helt afsnit om 2. Verdenskrig med tyske, engelske og amerikanske soldater. Endvidere kan man se nedkastningscontainere med indhold. Museet rummer ligeledes en pæn samling af western sadler med mere. Gennemgangen vil tage ca. 2 timer og bagefter serveres kaffe.

Det vil koste omkring 100 kr. pr. deltager. Vi vil prøve at arrangere samkørsel, så de uden bil også kan være med. Kl. 13 mødes vi ellers på adressen EGHOLM SLOT, Trehøjevej 45, 4070 Kirke Hyllinge.

Onsdag den 14. august

Hyggemøde

Vi starter efter sommerferien med at sludre om feriens gode oplevelser, som du har lyst til at dele med ligesindede. Det kan være spændende nyanskaffelser i form af figurer eller lignende, interessante museumsbesøg, historiske byer og slagmarker, eller andet som kan have generel interesse. Du er meget velkommen til at tage dine billeder med, gerne

Onsdag den 4. september

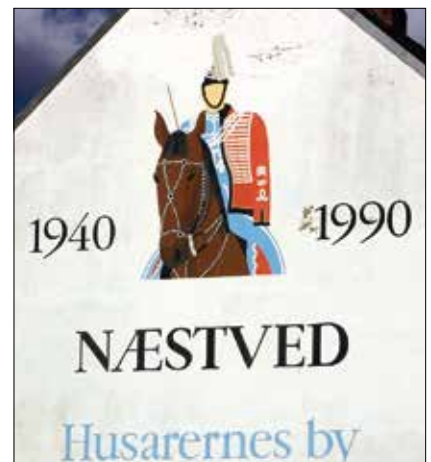
70-året for 29. august

Direktør Poul Lynggaard, tidligere formand for Frihedsmuseets Venner, fortæller om begivenhederne den 29. august 1943, hvor sammenstødet mellem den tyske besættelsesmagt og det danske militær var andet end flådens sænkning. Selv husker han begivenhederne omkring Næstved Kasserne for 70 år siden.

Søndag den 29. september

Befæstningens Dag

Dansk Militærhistorisk Selskabs 1914-gruppe deltager i aktiviteterne i og ved Artillerimagasinet på Vestvolden for enden af Rødovre Parkvej kl. 10-16.

Onsdag den 2. oktober

Næstved som garnisonsby

Arkivar Rasmus Nielsen fra Næstvedarkiverne fortæller om Næstved, først som hjemsted for 4. dragonregiment til 1923 og senere for Husarregimentet. Foredraget er ledsaget af gamle filmklip både om Dragonerne og Husarerne.

Søndag den 3. november

Våben- og samlermesse

Selskabet deltager med en stand på årets Antik våben- og samlermesse i Rødovrehallen, Rødovre Parkvej 425, Rødovre. Det er Skandinaviens største salgsmesse for antikke våben, militaria, uniformer, medaljer, ordener, tinsoldater/figurer og litteratur om emnerne. Der er åbent kl. 10-16.

Alle **onsdagsmøder** åbner kl. 18.15, og de annoncerede programpunkter (foredrag eller andet) starter kl. 19.30.

Med mindre andet er angivet, finder medlemsmøderne sted på **Rødovregård, Kirkesvinget 1, Rødovre.**

Onsdag den 6. november

Hyggemøde og anvisningssalg

Med mange figurer og interessante gamle bøger. De, der har meddelt mailadresser, får lister over det udbudte tilsendt pr. mail, ligesom listen lægges på Chakotens hjemmeside senest 14 dage før anvisningssalget. De, der ikke har opgivet mailadresse, kan få tilsendt liste over det udbudte mod at indsende

en A4 kuvert forsynet med adresse og kr. 8,00 i porto til Christian Raun, Carl Bernhardsvej 17, 3.th., 1817 Frederiksberg C. Bud kan også sendes via e-mail til christian@raun.dk.

Skriftlige bud sendes til Ole Thureholm, Hjorteledet 7, 3660 Stenløse. Medlemmer af Figurina Danica er velkomne til at deltage eller byde pr. mail eller post.

Lørdag den 7. december

Selskabets julemøde med årskonkurrence kl. 18.30 på Rødovregård

Af hensyn til bestilling af smørrebrød m.v. bedes deltagere senest den 20. november tilmelde sig hos: Aksel Willumsen, tlf. 32 54 01 77, E-mail: aksel@corfitz.com.

Selskabets medlemmer opfordres til at invitere ægtefælle/samlever samt børn og børnebørn med til det populære arrangement.

Mellem kl. 17.30 og 18.30 er der indskrivning og opstilling til konkurrencen. Kl. 19.15 starter mødet med præsidentens velkomst, smørrebrød, øl, vin og vand. Hertil kommer julehygge, kaffe og kage. Pris for deltagelse er kr. 125 for voksne og kr. 50 for børn under 15 år.

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

Protector

Hans Kongelige Højhed
Prins Joachim

Bestyrelse

Præsident

Hans Chr. Wolter
Violvej 36, 3500 Værløse
Tlf. 4448 4342
bhwolter@gmail.com

Vicepræsident

Christian Raun

Tlf. 3331 2122
c.raun@webspeed.dk

Kasserer, adresser og adresseændringer

Inge Hansen

Tlf. 8842 9055
ingewarmi@pbhome.dk

Anvisningssalg

Aksel Willumsen

Tlf. 3254 0177
aksel@corfitz.com

Indmeldelse

Claus Mogensen

Tlf. 4817 2681
editor@it.dk

Selskabets hjemmeside

www.chakoten.dk

Tidsskriftet Chakoten

Tidsskriftet udkommer 4 gange årligt og udgives af Dansk Militærhistorisk Selskab

Redaktion

Ansvarshavende redaktør

Henrik Denman
Skovbovængets Allé 28
4000 Roskilde
Tlf. 4632 5352
henrik.denman@mail.dk

Billedredaktør

Claus Mogensen

editor@it.dk

Layout

Finn Hillmose

hillmose@mail.dk

Abonnement

Når man melder sig ind i Selskabet, er abonnement inkluderet. Kontingent for 2013 er kr. 375,00
Bank reg. nr. 1551 konto 655-4873

CVR-nr. 31148448

Tryk

PE Offset & Reklame

6800 Varde

CHAKOTEN 2013
ISSN 0901-4799

Best in Show 2012 - John Winther Hansen.

Årskonkurrencen 2013

Der er følgende 6 kategorier i årskonkurrencen:

- 1) Legetøjsfigurer (alle størrelser).
- 2) Enkeltfigur /rytterfigur op til 65mm (runde – flade).
- 3) Enkeltfigur/rytterfigur over 65mm (runde – flade).
- 4) Figurgrupper/vignetter (max. 4 figurer, alle størrelser, runde og flade).
- 5) Dioramaer og opstillinger.
- 6) Fra det hjemlige skatkammer.

Figurkategorierne

Betingelserne for at deltage i figurkonkurrencerne er, at alle figurerne i gruppe 1-5 er bearbejdet af udstilleren. Det kan være modellering, transformering/konvertering og bemaling, mv.

Fra det hjemlige skatkammer

Alt hvad der ikke falder ind under ovenstående kategorier, kan tilmeldes her. Det udstillede skal dog have en militærhistorisk eller figurmæssig forbindelse. Det kan være tegninger, publikationer, memorabilia, medaljer osv. Der er kun to betingelser: Det udstillede skal være fra før 1985, og der skal være gjort en særlig indsats for at fremstille eller samle det udstillede.

Best in Show

Overordnet præmie til den udstillingsgenstand af alle, som får flest stemmer.

Præmierne

Præmierne er som altid vinderdiplomer, vin og det flotte skjold til "Best in Show".

Uden for konkurrence

For dem som bare har lyst til at udstille hvad som helst af figurmæssigt eller militærhistorisk tilsnit uden at deltage i konkurrencen.

**PLASTBYGGESÆT, MILITÆR, FLY, SKIBE,
 FIGURER, SOLDATER, BRITAINS FIGURER,
 STØBEFORME, SILIKONE TIL FORME,
 PU-MASSE, MODELLER-MATERIALER,
 INSTRUMENTER, LIME, MILLIPUT,
 MALING, VALLEJO, HUMBROL, REWELL,
 SPECIALFARVESÆT, TØRBRUSHING,
 UNIFORMER, HUD, CAMOUFLAGE M.V.
 PENSLER, SPRØJTE-SÆT, SPRØJTE-STATION,
 FIGUR- OG DIORAMABASER,
 BØGER, MEN-AT-ARMS, CAMPAIGN M.V.
 PLANCHER, POSTKORT, NYT & ANTIKVARISK,
 MODEL-LANDSKAB, LISTER, Balsa, FINER,
 TRÅD, RØR, METALPLADER, PROFILER,
 EVERGREEN, PLASTPLADER, VÆRKTØJ,
 BORHOLDERE, BOR FRA 0,3 MM,
 HOLDER MED LUP, TÆNGER, NÅLEFILE
 DIAMANTFILE, KNIVE, SCALPELLER M.M.
 MASSER AF MINIATURELØSDELE,
 DUKKEHUSE, ALT TILBEHØR, TAPETER,
 BELYSNING, MØBLER, KLIPPEARKE AF
 SLOTTE, HUSE M.V. - PÅKLÆDNINGSDUKKER,
 GLANSBILLEDER, TRÆBYGGESÆT, FLY,
 SKIBE M.M.M.**

TOYSOLDIERS

WWW.MODEL-HOBBY.DK

**FREDERIKSBORGGADE 23
 1360 KØBENHAVN K
 NÆR VED NØRREPORT METROSTATION
 OG ISRAELS PLADS**

**HUSK AT SE VOR LILLE Udstilling - Hep's galleri - MED FIGURER,
 DIORAMAER, MODELLER OG GENSTANDE FRA FØR OG NU - NÅR I
 BESØGER BUTIKKEN.**

**PÅ GENSYN
 SUSSIE, INGER OG LEIF**

**Åbent: Man-tir-torsdag 11-17.
 Fredag til 17.30. Lørdag 10-13.
 ONSDAG LUKKET
 Tlf/fax: (+45) 33 14 30 10**